

Uchwała Nr XXXVI/219/2021
Rady Gminy Baranowo
z dnia 22 lipca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Baranowo na lata 2021-2030”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r., poz. 713 z późn.zm.) w związku z art. 16 b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r., poz. 1876 z późn.zm.) Rada Gminy Baranowo uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Baranowo na lata 2021-2030” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Baranowo.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Janusz Obrębski

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE BARANOWO
NA LATA 2021-2030**

Spis treści

Wstęp.....	5
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	6
1. Struktura strategii.....	6
2. Uwarunkowania zewnętrzne tworzenia strategii.....	7
2.1. Podstawy prawne.....	10
2.2. Podstawy strategiczno – programowe.....	11
2.3. Dokumenty Europejskie i Krajowe.....	11
2.3.1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.....	11
2.3.2. Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2021-2027.....	13
2.3.3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej.....	13
2.4. Dokumenty Regionalne i Lokalne.....	14
2.4.1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.....	14
2.4.2. Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030.....	15
2.4.3. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021-2024.....	15
2.4.4. Strategia Rozwoju Gminy Baranowo na lata 2014-2023.....	16
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO - ANALITYCZNA.....	17
1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny gminy.....	17
2. Struktura i procesy demograficzne.....	18
3. Infrastruktura techniczna.....	19
4. Komunikacja i transport.....	22
5. Gospodarka.....	22
6. Edukacja.....	23
7. Kultura sport i rekreacja.....	24
8. Ochrona zdrowia.....	26
9. Bezpieczeństwo publiczne.....	28
10. Pomoc społeczna.....	29
11. Sektor pozarządowy.....	32
12. Bezrobocie.....	33
13. Bezdomność.....	34
14. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie.....	34

15. Sytuacja dziecka – problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach.....	38
16. Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	39
17. Najważniejsze problemy i potrzeby społeczne w opinii mieszkańców Gminy Baranowo.....	40
18. Potencjał instytucjonalny Gminy Baranowo w przeciwdziałaniu problemom społecznym.....	55
19. Analiza SWOT dla Gminy Baranowo w aspekcie kwestii społecznych.....	56
20. Podsumowanie diagnozy.....	63
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	65
1. Misja, cele strategiczne, kierunki działań.....	65
1.1. Cel strategiczny nr 1	66
1.2. Cel strategiczny nr 2	68
1.3. Cel strategiczny nr 3	72
2. Wdrożenie strategii i monitoring realizacji strategii.....	74
3. Źródła finansowania strategii oraz sposób jej realizacji.....	75
ZAKOŃCZENIE.....	75
Spis diagramów, tabel i wykresów.....	76

WSTĘP

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Pojęcie strategii funkcjonuje w obszarze społecznym już od kilkunastu lat. Strategia rozwiązywania problemów społecznych to pewien generalny plan systemowego, długofalowego działania władz i wszystkich, którzy chcą im w tym pomóc, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działania innych podmiotów. Wagę strategii jako narzędzia rozwiązywania problemów społecznych podkreślił ustawodawca, zobowiązując w ustawie o pomocy społecznej wszystkie szczeble administracji samorządowej do opracowania takiego dokumentu.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki szeroko rozumianych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej.

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej skutkuje często błędną interpretacją, iż winna ona zawierać jedynie treści związane z niwelowaniem problemów klientów pomocy społecznej. Kompleksowa i prawidłowo zbudowana strategia rozwiązywania problemów społecznych winna obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, które mogą przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej.

Celem każdej gminy powinien być zrównoważony i trwały rozwój. Jednym z istotnych celów, dla których tworzy się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy” jest możliwość docierania do funduszy strukturalnych. Unia Europejska przyznając środki wymaga posiadania strategii, jako jednego z istotnych elementów planowania przedsięwzięć podmiotu występującego o pomoc, a co za tym idzie, strategia jest również pomocna w próbach nawiązania współpracy międzynarodowej.

Powstawanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Baranowo odbywało się w trzech etapach. W pierwszym dokonano diagnozy stanu istniejącego, w drugim przeprowadzono analizę SWOT, czyli zidentyfikowano szanse i zagrożenia, a także słabe i mocne strony, aby na koniec sprecyzować meritum sprawy, czyli cel strategiczny, cele operacyjne i zadania strategiczne.

Strategia została opracowana przy założeniu, że społeczność lokalna i władze samorządowe będą się z nią utożsamiać i aktywnie przystąpią do jej realizacji. Wytoczony cel strategiczny i cele

operacyjne ułatwią władzom samorządowym podejmowanie optymalnych decyzji co do przyszłości gminy.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. Struktura Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno - analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

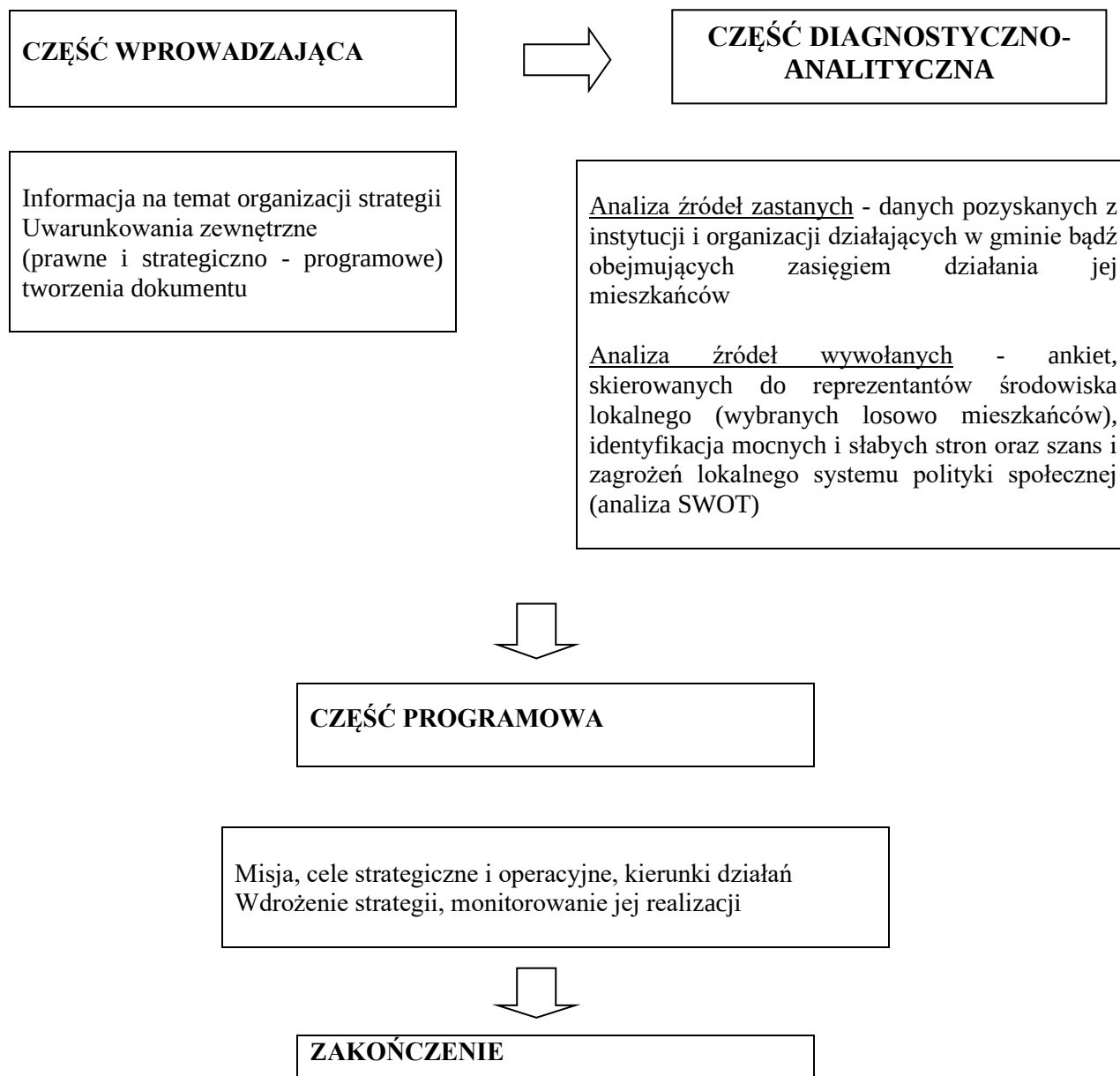
Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy na potrzeby opracowania niniejszej strategii. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- Demografia;
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Gospodarka;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Edukacja;
- Kultura;
- Ochrona zdrowia;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja dziecka;
- Bezrobocie;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych;

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawiono informację na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii.

2. Uwarunkowania zewnętrzne tworzenia strategii

Dokument wpływający na rzeczywistość społeczną powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej. Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne oraz dobre. Człowiek budujący swój system wartości, pewne z nich odrzuca jako

złe, czyli traktuje, jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im wartości.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna są bardzo różnorodne. Należą do nich ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartości.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórcy strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach małych nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli, polegają one na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości, cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównania szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, oraz stworzenia systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunek działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, należy wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny, jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

2.1. Podstawy prawne

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Baranowie, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 41 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 111 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych i energetycznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 11 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r., poz. 75 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1916 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r., poz. 234,255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r., poz. 1297 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U.2019.0.2407)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 z późn. zm.)

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. Podstawy strategiczno-programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.3. Dokumenty Europejskie i Krajowe

2.3.1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju i pozostanie na niej. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;

2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej (B+R) równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie

spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

2.3.2. Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2021-2027

Nowy długoterminowy budżet obejmie siedem obszarów wydatków. Zapewni ramy finansowania niemal 40 unijnych programów wydatków w kolejnym siedmioletnim okresie.

W następnych wieloletnich ramach finansowych finansowanie UE zostanie skierowane na nowe i wzmocnione priorytety we wszystkich obszarach polityki UE, w tym na transformację ekologiczną i cyfrową. Spore środki nadal przeznaczane będą na politykę spójności i wspólną politykę rolną, które zostaną zmodernizowane, by w jak największym stopniu przyczyniały się do odbudowy gospodarczej Europy i celów ekologicznych i cyfrowych UE. Ogółem około jednej trzeciej wydatków UE z budżetu długoterminowego posłuży realizacji nowych i wzmocnionych obszarów polityki. Finansowanie w ramach nowego instrumentu odbudowy pomoże państwom członkowskim UE w radzeniu sobie ze skutkami kryzysu związanego z Covid-19, a zatem we wzmocnieniu modernizacji i odporności. Nowe i wzmocnione programy

2.3.3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie podstawowym i średnim,

- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

2.4. Dokumenty regionalne i lokalne

2.4.1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku powstała na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku dotyczy wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego regionu. Wskazuje działania, które należy realizować, aby osiągnąć przyjęte cele rozwojowe. Strategia jest wyrazem dążeń województwa i uwzględnia kierunki rozwoju Polski i Unii Europejskiej. Przyjęta konstrukcja celów i podporządkowanych im działań zapewnia zgodność pomiędzy różnymi dokumentami, przy zachowaniu autonomii samorządu województwa. Z uwagi na duże zróżnicowanie przestrzenne

rozwoju województwa mazowieckiego, konieczne jest prowadzenie polityki zmniejszającej te dysproporcje. Nadrzędnym (głównym) celem Strategii jest spójność terytorialna, rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

2.4.2. Strategia Polityki społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi powiat współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa mazowieckiego. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 jest ważnym elementem "Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 - Innowacyjne Mazowsze" w zakresie realizacji polityki społecznej na Mazowszu. Misją Samorządu Województwa Mazowieckiego wyrażoną w Strategii jest : "włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza", zaś cel strategiczny to: "wzmocnienie kapitału ludzkiego do aktywności, samodzielności i integracji społecznej". Głównym założeniem Strategii jest przechodzenie z działań o charakterze interwencyjnym na rzecz działań profilaktycznych i aktywizujących w celu zapewnienia inkluzji społecznej i wzmacniania samodzielności osób i rodzin. Ustalenia tego dokumentu mają duże znaczenie ze względu na konieczność uwzględnienia i realizacji jednego z trzech celów strategii Europa 2020, jakim jest rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

2.4.3. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021-2024

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021 - 2024 będzie dokumentem o charakterze strategicznym, określającym zadania Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021 – 2024. Celem Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego 2021 – 2024 jest dążenie do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego przy możliwie najlepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych oraz ludzkich w powiecie oraz skoncentrowanie środków na strategicznych działaniach. W zamierzeniu Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021 – 2024 ma służyć pełnemu wykorzystaniu przez Powiat stojących przed nim szans w zakresie realizacji podstawowych koncepcji, przyczyniających się do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju powiatu w aspekcie gospodarczym i społecznym. Władze Powiatu zakładają iż do realizacji głównych punktów Planu będą wykorzystane środki publiczne, pochodzące z budżetu Powiatu, funduszy UE oraz innych źródeł zewnętrznych. Mając na uwadze, że środki

Powiatu są niewystarczające, koniecznością jest pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, w tym w szczególności z funduszy strukturalnych UE, programów krajowych i inicjatyw działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnych, a także ze współpracy z innymi gminami, władzami województwa.

2.4.4. Strategia Rozwoju Gminy Baranowo na lata 2014-2023

Strategia Rozwoju Gminy Baranowo zawiera opis i analizę stanu gospodarki gminy Baranowo, gdzie zostały dokładnie opisane takie elementy jak: naturalne uwarunkowania gospodarki gminy, demografia i rynek pracy, rolnictwo, infrastruktura techniczna oraz socjalna. W kolejnej części została dokonana ocena wykonania strategii rozwoju i wykorzystane środki unijne na lata 2017-2020. W dalszej części zostały natomiast opisane strategiczne kierunki rozwoju gminy Baranowo oraz została przedstawiona wizja, misja i cele główne wraz z celami szczegółowymi. Poniżej przedstawiano wizję i misję Strategii Rozwoju Gminy Baranowo na lata 2014 - 2023.

Wizja gminy według Strategii Rozwoju Gminy Baranowo na lata 2014-2023

Gmina Baranowo to nowoczesna gmina wiejska, o funkcji rolniczo-turystycznej z rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną, respektująca zasady zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Dobrze funkcjonujący sektor rolniczy uzupełniony przez działalność licznych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i firm usługowych oraz aktywność ekonomiczna mieszkańców i współdziałanie różnych partnerów lokalnych dają szerokie możliwości spełnienia aspiracji i dążeń mieszkańców gminy. W pełni wykorzystane są walory położenia i środowiska naturalnego co sprawia, iż gmina jest atrakcyjna zarówno dla inwestorów, jak i przybywających tu gości szukających tu kontaktów z przyrodą i tradycją.

Misja gminy na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Baranowo na lata 2014-2023

Misją Gminy Baranowo, leżącej w regionie o dużych tradycjach kulturowo – historycznych, jest tworzenie warunków do stałej i trwałej poprawy jakości życia jej mieszkańców. Zadanie to realizowane jest poprzez współdziałanie wszystkich partnerów społeczności lokalnej. Wykorzystują oni szansę, jakie daje zarówno integracja Polski z Unią Europejską, jak i położenie Gminy walory jej środowiska naturalnego, a także jego wykształcona tradycyjna funkcja rolnicza uzupełniona przez rozwinięty przemysł przetwórstwa rolno-spożywczego i turystykę.

Sołectwa: Adamczycha, Bakula, Baranowo, Błędowo, Brodowe, Łąki, Budne, Sowieta, Cierpieta, Czarnotrzew, Czerwińskie, Dąbrowa, Dłutówka, Gaczyska, Guzowatka, Jastrząbka, Kopaczyska, Kucieje, Lipowy Las, Majdan, Majk, Oborczyńska, Orzoł, Orzołek, Ramiona, Rupin, Rycica, Witowy Most, Wola Błędowska, Zawady, Ziomek.

2. Struktura i procesy demograficzne

Uwarunkowania demograficzne w decydujący sposób determinują rozwiązania społeczne. Dzięki takim danym można z dość dużym prawdopodobieństwem przewidzieć jak będzie się kształtowała sytuacja społeczna. Można dzięki nim już teraz na etapie planowania jak i podejmowania decyzji podjąć odpowiednie kroki mogące zapobiec negatywnym zjawiskom, które mogą wystąpić. Gmina Baranowo jest jedną z większych gmin pod względem mieszkańców powiatu ostrołęckiego.

Z końcem 2020 roku gmina Baranowo liczyła 6 574 mieszkańców, w tym 3 256 kobiet, które stanowiły 49,52 % ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 33,20 osób na 1 km².

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1266	1249	1233
liczba osób w wieku produkcyjnym	4157	4136	4130
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1238	1235	1211
ogółem	6 661	6620	6574

Źródło: Dane Urzędu Gminy Baranowo.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak: będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, które odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe, w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba urodzeń żywych	59	73	63
liczba zgonów	78	92	88
przyrost naturalny	-19	-19	-25

Źródło: Dane Urzędu Gminy Baranowo

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2019-2020.

	2019 r.	2020 r.
saldo migracji ogółem	-17	-16

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na zwiększającą się liczbę osób starszych, niepokojącym zjawiskiem jest również malejąca z roku na rok liczba mieszkańców. Bardzo istotną kwestią jest również duża liczba osób w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym. Aktualnie różnica pomiędzy osobami w wieku produkcyjnym a poprodukcyjnym jest właściwa, gdyż liczba osób w wieku produkcyjnym jest prawie 4 razy większa. W przyszłości jednak ta tendencja się odwróci i osób w wieku poprodukcyjnym będzie znacznie więcej niż w wieku produkcyjnym.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

3. Infrastruktura techniczna

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Baranowo jest zróżnicowany. Niestety położenie Gminy Baranowo jest nienajlepsze, przez Gminę przebiegają jedynie drogi powiatowe i gminne, które z roku na rok są coraz lepsze, kwestia drogownictwa jest jedną z ważniejszych dla rozwoju gminy. Władze Gminy starają się inwestować, ponieważ noszą się z wizją lokowania nowych zakładów pracy. Infrastruktura drogowa w gminie Baranowo obejmowała na 1 stycznia 2020r. -148,057 km dróg. Na dzień 31 grudnia 2020r., długość dróg wynosiła 148,057 km. Drogi asfaltowe stanowiły na początku 2020r., 89,11 km, tj. 60,19% wszystkich dróg, a na koniec poprzedniego roku 90,10 km, tj. 60,85% (dotyczy tylko kategorii dróg publicznych). Stan dróg według Systemu Oceny Stanu Nawierzchni, w podziale na poszczególne kategorie dróg publicznych, był następujący: drogi gminne:

- drogi utwardzone – stan dobry
- drogi nieutwardzone – stan dostateczny

Długość ścieżek rowerowych na dzień 1 stycznia 2020r., wynosiła 1,7 km, natomiast na 31 grudnia 2020r. -1,7 km. W gminie Baranowo w 2020r., rozpoczęto wykonanie budowy i przebudowy 12 odcinków dróg, o długości 3.318 km o nawierzchni asfaltowej, za kwotę 1.898.114,09 zł

Tabela 4. Odcinki dróg gminnych i wewnętrznych wykonanych w 2020r.

Lp	Nazwa odcinka drogi	mb	Kwota brutto
1.	Przebudowa drogi gminnej Nr 250108W Baranowo – Jastrząbka od km 0+000,00 do km 0+433,50	433,50	440.020,70
2.	Przebudowa drogi gminnej Nr 250110W Orzół – Jastrząbka od km 0+000,00 do km 0+250,00	250	120.526,37
3.	Przebudowa drogi gminnej Nr 250132W Budne-Zimna Woda-Olkowa Kępa od km 0+300 do km 0+700	400	246.682,36
4.	Przebudowa drogi w miejscowości Bakuła od km 0+020 do km 0+192,50	172,5	95.742,51
5.	Przebudowa drogi w miejscowości Majdan oraz ulicy Stacha Konwy i Krzywej w Baranowie: 1) Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Majdan od km 0+000,00 do km 0+323,75 2) Przebudowa ulicy Stacha Konwy w Baranowie 3) Przebudowa ulicy Krzywej w Baranowie	323,75 76,09 39,15	162.762,79 39.124,99 22.507,60
6.	Przebudowa drogi w miejscowości Ziomek	199,2	126.060,80
7.	Przebudowa drogi w miejscowości Dłutówka od km 0+000,00 do km 0+220,00	220	114.483,75
8.	Przebudowa drogi w miejscowości Lipowy Las – Kolonia Żołny od km 0+000 do km 0+240,60	240,6	106.737,55
9.	Przebudowa drogi w miejscowości Ramiona od km 0+000,00 do km 0+778,30	778,3	322.737,78
10	Przebudowa drogi w Ziomek - Gutocha od km 0+000,00 do km 0+185,30	185,3	100.726,89

Na dostawę pospółki żwirowej i piasku wydatkowano kwotę 381.629,64zł, z czego dowieziono 5904 m³ pospółki żwirowej oraz 163 m³ piasku.

Oświetlenia przy drogach

Jednym z celów na terenie gminy jest poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Dlatego w ciągu 10 lat zostało zainstalowane około 100 nowych punktów świetlnych.

System wodno-kanalizacyjny i gazowniczy

Długość sieci kanalizacyjnej:

Według stanu na dzień 31.12.2020 roku kanalizacją objęte są miejscowości: Baranowo, Czarnotrzew, Czerwińskie, Oborczyńska, Budne Sowięta, Orzół, Majdan, Lipowy Las, Orzolek, Bakuła, Kucieje, Ziomek, Kopaczyska, Kalisko Wola Błędowska i Błędowo.

- Długość sieci kanalizacyjnej – 70,53 mb.

- Oczyszczalnia ścieków – 2 szt. o przepustowości: Baranowo - 400 m³/na dobę, Kucieje – 300 m³/na dobę.

- Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków – 230 szt. (stan na dzień 31.12.2020r.)
- Wodociągi: Według stanu na dzień 31.12.2020 roku:
 - Długość sieci wodociągowej - 148,2 mb
 - Stacje uzdatniania wody – 2 szt.

Gazyfikacja gminy

Gmina jest częściowo zgazyfikowana w obrębie wsi Baranowo.

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne w Gminie Baranowo za rok 2020.

W 2020 roku ogólna liczba złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosiła **1.639** w podziale na liczbę osób zamieszkujących daną nieruchomość, która łącznie wynosiła – **4.764** osoby.

Odbiór i transport odpadów komunalnych w 2020 roku z nieruchomości zamieszkałych do dnia 30 września 2020 r. realizował Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o. o. ul. B. Prusa 66, 07-300 Ostrow Mazowiecka a od 1 października 2020 roku odbiór i transport odpadów realizował Zakład Gospodarki Komunalnej Spółka z o. o. z siedzibą w Baranowie, Rynek 7, 06-320 Baranowo. Przyjęcie i zagospodarowanie odpadów komunalnych realizowało Ostrołęckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o. o. ul. Berka Joselewicza 1, 07-410 Ostrołęka.

Od właścicieli nieruchomości odbierane były odpady z następującą częstotliwością:

- zmieszane – 2 razy w miesiącu w odstępie co najmniej dwutygodniowych,
- segregowane: metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe – raz w miesiącu,
- szkło – raz na trzy miesiące,
- odpady komunalne stanowiące bioodpady -w okresie kwiecień -październik dwa razy w miesiącu w odstępach co najmniej dwutygodniowych, natomiast w okresie listopad – marzec co najmniej raz w miesiącu,
- papier i tekturę – raz na trzy miesiące.

Ilość odebranych odpadów z gospodarstw domowych – **814,00 Mg**.

Pozostałe odpady komunalne posegregowane dostarczane przez właścicieli nieruchomości na PSZOK. W ramach obsługi PSZOK odbierane były głównie odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt RTV i AGD, odpady budowlane, opony od samochodów osobowych. Odpady z PSZOK były odbierane z częstotliwością wynikającą z zapotrzebowania.

Ilość odebranych odpadów z PSZOK – **65,275 Mg**

Gmina Baranowo zapłaciła w 2020 roku za:

1. Odbiór i transport odpadów -**551.523,98 zł.**
2. Przyjęcie i zagospodarowanie odpadów - **335.266,89 zł.**

4. Komunikacja i transport

Przez teren gminy nie przebiegają ważne szlaki komunikacyjne. Gmina położona jest z dala od dróg krajowych i autostrad, do większych miast jest około 30 km, niestety od kilku lat istnieje duży problem z komunikacją ogólnodostępną, jest ona znikoma.

Na terenie gminy obecnie brak jest sieci kolejowej, jednak istnieje szansa na wznowienie ruchu kolejowego.

5. Gospodarka

Gmina Baranowo jest gminą w głównej mierze rolniczo-przemysłową. Użytki rolne zajmują tu 77% obszaru gminy, z czego ponad 1/3 stanowią grunty orne. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat struktury użytków rolnych w gminie.

Tabela 5. Użytkowanie gruntów.

Powierzchnia ogólna (w ha)	15831
Powierzchnia użytków rolnych (w ha)	12151
w tym: grunty orne (w ha)	4719
sady (w ha)	9
łąki i pastwiska (w ha)	7423
las i zadrzewienia (w ha)	3045
drogi (w km)	148,057
tereny zabudowane (w ha)	323
inne (w ha)	312

Źródło: Dane Urzędu Gminy Baranowo

W latach 2019-2020 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie systematycznie rosła. Działy one głównie w takich sekcjach, jak: transport drogowy (35 przedsiębiorców), branża budowlana (32 przedsiębiorców), handel (22 przedsiębiorców), tartaki 15 (przedsiębiorców), branża fryzjersko-kosmetyczna 11 przedsiębiorców)

W analizowanym okresie widać, że na terenie gminy cały czas powstają nowe podmioty gospodarcze oferujące nowe miejsca pracy. W 2019 r. na terenie Gminy Baranowo było 181 przedsiębiorców, natomiast w 2020 r. już 226.

6. Edukacja

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, kształcenie, nauka, zdobywanie wiedzy i umiejętności, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka, jako proces trwający od dzieciństwa. Umożliwia podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego.

Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

Poziom wykształcenia przekłada się na atrakcyjność na rynku pracy, co w czytelny sposób daje odpowiedź, co trzeba zrobić, aby zmniejszyć bezrobocie, a także negatywne skutki społeczne będące wynikiem takiej sytuacji. Bezrobotnym legitymującym się niskim wykształceniem bardzo trudno znaleźć pracę, gdyż nie potrafią dopasować się do zmieniającej się rzeczywistości, nowych wymagań.

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie Baranowo funkcjonowało 6 placówek oświatowo-wychowawczych, 1 szkoła ponadpodstawowa, 1 gminne przedszkole, oraz punkt przedszkolny „Leśny Ludek”.

Dane szczegółowe na temat ww. placówek, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2019/20.

Lp.	Rodzaj placówki	Nazwy placówek oświatowo-wychowawczych	Adres
1.	Przedszkole	Gminne Przedszkole w Baranowie	ul. Niepodległości 16 06-320 Baranowo
		Punkt Przedszkolny „Leśny Ludek” w Zawadach (prowadzony przez Związek Stowarzyszeń „Kurpsie Razem”) oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych: w Baranowie, w Bakule-Ziomku, w Jastrzębce, w Woli Błędowskiej, w Czarnotrzewiu.	Zawady 51 06-320 Baranowo
2.	Szkoły Podstawowe	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Baranowie	ul. Niepodległości 27 06-320 Baranowo
		Szkoła Podstawowa im. Aleksandra Kopcia w Zawadach	Zawady 51 06-320 Baranowo
		Szkoła Podstawowa w Bakule – Ziomku, prowadzona przez Kurpiowskie Stowarzyszenie Przyjaciół małych Szkół „Kwartet”	Ziomek 1, 06-320 Baranowo
		Szkoła Podstawowa Jastrzębce, prowadzona przez Kurpiowskie Stowarzyszenie Przyjaciół małych Szkół „Kwartet”	Jastrzębka 33 06-320 Baranowo
		Szkoła Podstawowa w Woli Błędowskiej, prowadzona przez Kurpiowskie Stowarzyszenie Przyjaciół małych Szkół „Kwartet”	Wola Błędowska 13 06-320 Baranowo

		Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Inicjatyw Gospodarczych i Edukacyjnych im. Karola Adamieckiego w Czarnotrzewiu	Czarnotrzew 18 06-320 Baranowo
--	--	---	-----------------------------------

Źródło: Dane Urzędu Gminy Baranowo

Na terenie gminy jest jedna szkoła ponadpodstawowa. Absolwenci szkół podstawowych mają możliwość kontynuowania edukacji w Zespole Szkół Powiatowych w Baranowie, a ponadto w szkołach publicznych oraz niepublicznych, które działają na terenie powiatu ostrołęckiego.

Tabela 7. Liczba placówek oświatowo-wychowawczych, dzieci i uczniów na terenie Gminy

	2018	2019	2020
Liczba przedszkoli na terenie gminy	1	1	1
Łączna liczba dzieci korzystających z przedszkoli	134	143	152
Liczba szkół podstawowych	6	6	6
Łączna liczba uczniów uczących się w szkołach podstawowych	554	571	569
Liczba szkół gimnazjalnych na terenie gminy	2	0	0
Łączna liczba uczniów uczących się w gimnazjach	67	0	0
Łączna liczba uczniów szkół ponadpodstawowych	580	640	706

7. Kultura sport i rekreacja

Na terenie gminy działają:

- Gminna Biblioteka Publiczna, której księgozbiór na dzień 31 grudnia 2020 r wynosił – 12 916 woluminów, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowi 1,96 egzemplarzy. Biblioteka nie posiada zbiorów audiowizualnych. W 2020 roku zarejestrowano 276 czytelników i odnotowano 3 090 wypożyczeń. W 2020 roku wzbogacono zbiory bibliotek o 368 pozycje przede wszystkim z zakresu literatury obyczajowej, kryminalnej i literatury dziecięcej. Na zakup książek wydano 5 023, 00 złotych z dotacji Gminy Baranowo oraz 5.000,00 z programu Ministerstwa kultury i Dziedzictwa Narodowego Biblioteka zatrudnia 2 osoby na stanowiskach bibliotekarskich (1,5 etatu) i jedną osobę obsługi księgowej (0,2 etatu). Struktura zatrudnienia nie zmieniła się od wielu lat . W bibliotece użytkuje się 5 komputerów, w tym 2 komputery obsługujące, 2 dla czytelników – wszystkie z dostępem do internetu i jeden komputer serwer programu bibliotecznego. Biblioteka zapewnia czytelnikom i wszystkim zainteresowanym dostęp on-line do swojego katalogu.

- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Baranowie działający na podstawie Uchwały Rady Gminy w Baranowie oraz ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz.123 z późn. zm.). Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Baranowie mieści się w budynku dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przy budynku jest amfiteatr. Działalność GOKSiR głównie nakierowana jest na organizację różnych wydarzeń kulturalnych. W roku 2020r. wszelkiego rodzaju

wydarzenia były wstrzymane, odbyło się jedynie 100 – lecie Ochotniczej Straży Pożarnej w Baranowie. W 2019 r. i w latach poprzednich zorganizowano m.in. :

- Regionalny Przegląd Kolęd i Pastorałek w Baranowie,
- Festyn rodzinny
- Tydzień Kultury Kurpiowskiej
- Przegląd Klubów Seniora
- Dożynki Gminno – Parafialne
- Dożynki Województwa Mazowieckiego w Ciechanowie
- Przegląd Pieśni Patriotycznej i Wojskowej, - Gala laureatów
- Wigilia dla mieszkańców Gminy Baranowo
- Sylwester gminny

Przy GOKSiR w Baranowie dodatkowo swoją działalność kulturalną na terenie gminy pełnią:

- Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad - kulturalna duma gminy Baranowo. To zespół, który zachwyca swoimi występami od pokoleń, o czym świadczy jubileusz 90-lecia istnienia zespołu. W gminie funkcjonują również Klubu Seniora „Pogodny Zmierzch” dwa Koła Gospodyń Wiejskich. Na terenie Gminy Baranowo funkcjonują dwa Kluby Sportowe :

Klub Sportowy „Świt”

Historia Klubu z Baranowa sięga początku lat pięćdziesiątych poprzedniego stulecia. Oficjalnie jednak klub założono w 1988 roku. W praktyce jednak powstał on na początku lat dziewięćdziesiątych i z małymi przerwami istnieje do dziś. Klub występował jako LZS Baranowo, "Uśmiech" Baranowo, LUKS "Świt" Baranowo, LKS "Świt" Baranowo i KS "Świt" Baranowo.

Misją klubu jest organizowanie, rozpowszechnianie, ożywienie kultury fizycznej i sportu na szczeblu lokalnym. W ramach działalności klubu realizowane są następujące cele:

- Szkoleniowy - podnoszenie umiejętności zawodników w zakresie techniki, taktyki, wytrzymałości, sprawności,
- społeczny - przeciwdziałaniem patologiom społecznym, wyrównywanie dysproporcji zawodników wywodzących się z różnych środowisk i warstw społecznych,
- prozdrowotny - wyposażenie uczestników w wiedzę i nawyki zachowania zdrowia i dobrej kondycji,
- wychowawczy - wykształcenie u zawodników rozumienia zasad dyscypliny, solidarności, sumiennego wypełnienia obowiązków, wartości moralnych,
- sportowy - osiągnięcie jak najlepszych wyników we współzawodnictwie sportowym klubów.

Dodatkowym celem jest wszechstronne propagowanie szeroko pojętej idei sportu wśród dzieci i młodzieży. Jednym z głównych zadań jest działalność związana z rozwojem młodych adeptów futbolu.

Uczniowski Klub Sportowy ISKRA

Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” został zorganizowany w 1995 r. na bazie istniejącego wcześniej Szkolnego Klubu Sportowego „Iskra”. Był jednym z pierwszych w byłym województwie ostrołęckim. Do największych sukcesów w historii Klubu należą: zdobycie tytułu mistrza Polski w biegach przełajowych, brązowego medalu w biegu na 2000 m w mistrzostwach Polski w lekkiej atletyce oraz medale w mistrzostwach makroregionu warszawsko-mazurskiego i mistrzostwach województwa w lekkiej atletyce i biegach przełajowych. W ostatnich latach Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” odniósł znaczące sukcesy. Do najważniejszych należy zdobycie przez dziewczęta i chłopców 8 tytułów mistrzów powiatu w piłce siatkowej, brązowe medale w turnieju międzypowiatowym w piłce siatkowej, 2 miejsce w finale powiatowym w piłce nożnej dziewcząt i 13 miejsce (na 150 drużyn) w województwie mazowieckim w Ogólnopolskim Turnieju Piłki Nożnej Coca Cola Cup, oraz 2 miejsce w turnieju powiatowym w piłce siatkowej Caritas Diecezji Łomżyńskiej.

Dzięki staraniom samorządu gminnego, rozwijanie zainteresowań sportowych umożliwia bogata baza do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i zajęć sportowych: hala sportowa, siłownia, kompleks boisk uniwersalnych, boisko do piłki nożnej i bieżnia 400-metrowa.

Poza szkoleniem sportowym Klub podejmuje działania aby członkowie mogli uczestniczyć w ważnych wydarzeniach sportowych. Dzięki sponsorom mieliśmy możliwość obejrzenia na żywo Mistrzostwa Europy w piłce siatkowej kobiet w Łodzi. Corocznie również organizujemy wycieczki na mecze siatkówki Plus Ligi do Olsztyna. Uczniowie, którzy osiągnęli najlepsze wyniki sportowe i aktywnie brali udział w zajęciach sportowych, w nagrodę wyjeżdżają na wycieczki (m.in. na Litwę).

8. Ochrona zdrowia

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie

narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Na terenie gminy Baranowo funkcjonują dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej:

Przychodnia Lekarska „ELTA”, Przychodnia Lekarska „MEDICUS”. W gminie prowadzona jest praktyka stomatologiczna oraz prywatne gabinety rehabilitacji i masażu, w których można skorzystać z rehabilitacji w szerokim zakresie. Najbliższa Stacja Pogotowia Ratunkowego ma swoją siedzibę w Ostrołęce. Na terenie gminy funkcjonują dwie prywatne apteki.

Mieszkańcy Gminy Baranowo mają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej w oparciu o dwa Niepubliczne Zakłady Podstawowej Opieki Zdrowotnej. W przypadku specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, mieszkańcy gminy muszą korzystać z jednostek służby zdrowia – szpitali, znajdujących się poza granicami gminy, głównie w pobliskim, sąsiadującym z gminą mieście Ostrołęka i Przasnysz.

Włodarze Gminy Baranowo podejmują różnorodne działania, aby ściągnąć więcej lekarzy specjalistów. Podejmują próby skierowane do ogółu społeczeństwa, tak aby poprawić stan zdrowia i jakość życia mieszkańców poprzez programy profilaktyczne. W latach 2018 – 2019 została przygotowana oferta z zakresu świadczeń gwarantowanych opieki zdrowotnej w zakresie wybranych badań laboratoryjnych dla mieszkańców Gminy Baranowo powyżej 40 roku życia, ze sfinansowaniem z budżetu Gminy Baranowo.

Tabela 8. Rehabilitacja

Wykonane zabiegi rehabilitacyjne.		
Rok	Wydatkowana kwota	Liczba osób korzystających z dofinansowania na rehabilitację
2018	30000,00 zł.	142
2019	48540,00 zł.	185
2020	40407,50 zł.	119

Opracowanie: Źródło własne

Tabela 9. Badania laboratoryjne

Wykonane badania laboratoryjne				
Rok	Przeznaczona kwota w zł	Wykorzystana kwota w zł	Liczba osób korzystających ze świadczeń, w tym powyżej 55 r. życia	
			ogółem	Powyżej 55 r.ż.
2018	40 000,00	37561,00 zł	445	178

2019	50 000,00	43506,43	527	215
2021	50 000,00	0,00	0	0

Źródło: opracowanie własne

Badania cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem w 2018r. więc zostały one powtórzone w roku kolejnym ze zwiększonym dofinansowaniem. W roku 2020 nie realizowano badań z uwagi na pandemię zaś w roku 2021r. są zaplanowane na I kwartał.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Jakość życia mieszkańców to nie tylko rozwijająca się gospodarka, m.in. powinno być w niej zawarte zaspokajanie potrzeb, które leżą po stronie gminy. Jednym z priorytetów jest zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa jednostki. Wg modelu A. Masłowa, jest ona klasyfikowana na drugiej pozycji po potrzebach fizjologicznych. Dopiero zaspokojenie potrzeb pierwszego rzędu pozwala jednostce na samorealizację. Gmina Baranowo jest gminą raczej bezpieczną. Według danych Posterunku Policji w Baranowie w 2020 roku w gminie Baranowo odnotowano ogółem 48 przestępstw kryminalnych, w tym 42 przestępstw, w których wykryto sprawców. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba przestępstw oraz wykrytych sprawców na terenie gminy Baranowo w roku 2020.

Rodzaj przestępstwa	Liczba przestępstw	Liczba wykrytych sprawców
Kradzież z włamaniem	4	2
Kradzież mienia	4	2
Kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym	7	7
Uszkodzenie mienia	1	0
Uszkodzenie ciała i pobicia	2	2
Groźba karalna	2	2
Inne przestępstwa	28	27
Razem	48	42

Źródło: Dane statystyczne Posterunku Policji w Baranowie.

Przytoczone dane wskazują, że najczęstszym rodzajem przestępstw popełnionych na terenie gminy jest kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym. Do powszechniejszych przestępstw należą również: kradzież mienia, kradzież z włamaniem i inne przestępstwa.

10. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w Gminie Baranowo wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pomocy społecznej należy w szczególności:

1. pobudzanie aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
2. inicjowanie działań zapobiegających degradacji osób, rodzin i grup społecznych,
3. prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz udzielanie pomocy rzeczowej zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej,
5. praca socjalna
6. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikającej z rozeznania potrzeb mieszkańców gminy,
7. realizowanie zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu odmianę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
8. współpraca z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi, administracją rządową, ośrodkami pomocy społecznej z sąsiednich gmin, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Powiatowymi Urzędami Pracy, służbą zdrowia, sądami, stowarzyszeniami, fundacjami, kościołami, a także innymi podmiotami realizującymi cele z zakresu pomocy społecznej.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które wynosi obecnie 701 zł. W przypadku osoby samotnie gospodarującej i 528 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych, świadczeń wychowawczych i funduszu alimentacyjnego. W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Analizując dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie Baranowo w latach 2018-2020 ulegała zmniejszeniu. Zmniejszeniu też uległa wielkość wydatków na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Tabela 11. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	208	177	145
liczba przyznanych świadczeń pieniężnych	350	302	311
wielkość wydatków na świadczenia pieniężne i niepieniężne	217 649,40	222 117,55	175 739

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie.

Analizując dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie i dotknięte bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020.

	Powody udzielania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	Ubóstwo	110	85	80	368	268	220
2	Bezrobocie	42	32	39	108	72	86
3	Niepełnosprawność	32	33	33	74	72	67
4	Długotrwała lub ciężka choroba	42	38	32	159	147	106
5	Bezradność	45	18	16	215	82	72
6	Alkoholizm	2	1	3	4	1	3
7	Narkomania	0	0	0	0	0	0
8	Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	0	1	5	0	2
9	Wielodzietność	12	22	20	65	122	110
10	Bezdomność	3	6	4	3	6	4
11	Opuszczenie zakładu karnego	2	0	6	2	0	6
12	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
13	Przemoc w rodzinie	0	2	2	0	10	8
14	Zdarzenie losowe	0	0	1	0	0	3
15	Kłęski żywiołowe i ekologiczne	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie.

W latach 2018-2020 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo, które w 2018 r. dotyczyło 110 rodzin, w 2019 r. 85 rodzin oraz w 2020 r. 80 rodzin. Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były także bezrobocie,

niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Do tych, które obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują w gminie Baranowie, należy wspieranie rodziny i piecza zastępcza. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie w 2020 r. zatrudniał 1 asystenta rodziny, którzy obejmował swą pracą 5 rodzin wymagających pomocy i wsparcia. Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny zajmujący się głównie procedurą prowadzenia Niebieskich Kart. W ramach realizowanych zadań w GOPS w Baranowie wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego dla osób o niskich dochodach.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego stanowiły formę wsparcia udzielaną w latach 2018 -2020 również przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie w ramach realizowanych zadań przyznaje świadczenia rodzinne, do których zaliczają się: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Inne rodzaje pomocy i świadczeń wraz z wydatkami na te świadczenia

	Inne rodzaje pomocy i świadczeń	Liczba świadczeń			Kwota świadczeń w zł.		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	16065	15007	17369	1834165,63	1673520,93	1541348,63
2	Świadczenie pielęgnacyjne	281	245	407	412096	385023	741086
3	Zasiłek pielęgnacyjny	1146	1240	1168	180644	232633	252101
4	Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka	34	38	38	34000	38000	35148,83
5	Świadczenie wychowawcze (500+)	11212	1853	13295	5574818,70	5893386,70	6601341,42
6	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	51	53	54	51000	53000	54000

7	Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	782	452	278	199340	186250	163508,75
8	Dodatki mieszkaniowe	216	198	110	22946,22	21533,16	13858,91
9	Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego	162	127	190	18279	15143	30335
10	Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego	306	268	472	72405	58800	109739

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka pomocy Społecznej w Baranowie

W latach 2018-2020 wielkość wydatków przeznaczonych przez Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej na realizację świadczeń rodzinnych ulegała wahaniom. Największe kwoty przekazywane są na świadczenie wychowawcze 500 +, Wzrosły też wydatki na świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne oraz na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne.

11. Sektor pozarządowy

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości.

Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2020 r. w gminie funkcjonowało 14 organizacji pozarządowych, w tym 10 stowarzyszeń, 2 kluby sportowe, 2 koła gospodyń wiejskich. Gmina Baranowo prowadziła współpracę z organizacjami pozarządowymi. Współpraca z organizacjami odbywała się w oparciu o Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi na 2020 r. przyjętego uchwałą Rady Gminy Baranowo Nr XVIII/93/2019 z dnia 29 listopada 2019 r. Na realizację Programu zabezpieczono w budżecie Gminy na rok 2020 środki finansowe w kwocie 22.000 zł. na działania w obszarze pomoc społeczna, oświaty, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Od lat w Gminie Baranowo są 2 parafie Kościoła rzymsko-katolickiego. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2020 roku.

Lp.	Nazwa Parafii	Adres
1.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Bartłomieja w Baranowie	ul Ks. Jana Trzaskomy 6 06-320 Baranowo
2	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Michała Archanioła w Brodowych Łąkach	Brodowe Łąki 36 06-320 Baranowo

Źródło: Opracowanie własne

12. Bezrobocie

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Bezrobocie jest zjawiskiem towarzyszącym gospodarce rynkowej i oznaczającym brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni kilku ostatnich lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją liczby zarejestrowanych bezrobotnych do zasobu siły roboczej lub do liczby ludności w wieku produkcyjnym. W roku 2020 na terenie Gminy Baranowo było 267 osób bezrobotnych.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce, w latach 2018-2020 liczba osób bezrobotnych w gminie Baranowo zwiększała się z roku na rok (z 240 w 2018 roku, 253 w 2019 r. do 267 w 2020 roku).

Wśród pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni, których liczba na koniec w kolejnych latach wyniosła: 136, 135, 148. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba bezrobotnych w gminie	240	253	267
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	5,73%	6,1%	6,4%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	104	118	119
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	43,3%	46,7%	44,57%

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

Mała aktywność bezrobotnych w zdobywaniu kwalifikacji zawodowych i mała zdolność do mobilności przestrzennej prowadzi do występowania długotrwałego bezrobocia i niskiej zdolności do powrotu bezrobotnych do zatrudnienia. Taka postawa osób pozostających bez pracy może prowadzić do stopniowego wykluczenia społecznego bezrobotnych oraz do zjawiska dziedziczenia biedy przez dzieci z rodzin bezrobotnych, co jest już zauważane przez pracowników socjalnych.

13. Bezdomność

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następcej.

Bezdomność w gminie Baranowo jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. Przybiera ona formę wsparcia pieniężnego (zasiłki, pokrycie kosztów schronienia)

W latach 2018-2020 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności wahała się i wynosiła w 2018 r. – 5 osób, w 2019 r. – 4 osoby natomiast w 2020 r. - 6 osób. Bezdomnymi osobami, które otrzymały wsparcie byli mężczyźni w znacznej większości nadużywający alkoholu. Na terenie gminy nie działa żadne schronisko dla bezdomnych.

14. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie

Spożycie alkoholu, zażywanie narkotyków, a co za tym najczęściej idzie przemoc w rodzinie, w Polsce utrzymują się na bardzo wysokim poziomie. Problemy związane z nadużywaniem alkoholu, narkotyków i przemocą występują w skali całego kraju, są również obecne w naszej gminie.

Alkoholizm, uzależnienia i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Utrzymujące się problemy z poszukianiem pracy, trudna sytuacja materialna wielu rodzin, brak perspektyw na szybką poprawę bytu nie przyczyniają się do rozwiązania problemu uzależnienia i przemocy w rodzinie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadnego typu przychodnia czy specjalistyczna poradnia dla osób uzależnionych. Najbliższa placówka odwykowa znajduje się w pobliskim mieście Ostrołęka. Tam też znajdują się specjalistyczne przychodnie leczenia uzależnień i współuzależnień.

W Gminie Baranowo funkcjonuje Klub Anonimowych Alkoholików „Ziarno”. W ramach gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej zadań poza działaniami interwencyjnymi należy przede wszystkim działalność profilaktyczna, której celem jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych. Komisja uprawniona jest również do kierowania wniosku do Sądu o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Rozpatrując problem alkoholizmu wśród mieszkańców gminy Baranowo należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci i młodzież. Analizując różnego rodzaju statystyki i wiedzę powszechną, zdecydowana większość alkoholików zaczyna w młodym wieku pić alkohol. Młody człowiek w związku z małą tolerancją na alkohol szybciej się uzależnia. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie nakierowane są na profilaktykę przestrzegającą dzieci i młodzież przed wczesnym sięganiem po alkohol i inne środki uzależniające. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadza również kontrolę punktów handlowych sprzedających alkohol.

Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Baranowo oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w roku 2020.

	2020 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	24
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	3
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	42
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	1
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych – zezwolenia jednorazowe	0
liczba osób, którym udzielono informacji na temat leczenia odwykowego	12
liczba osób uzależnionych i współuzależnionych, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy w związku z nadużywaniem alkoholu	12
liczba osób nadużywających alkoholu, które zaproszono na posiedzenie GKRPA	18
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0

liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0
--	---

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baranowie.

W roku 2020 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie wynosiła: 24 z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem sprzedaży i 3 z przeznaczeniem do spożycia w miejscu sprzedaży. Natomiast liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w roku 2020 wynosiła: 42 z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem spożycia, 1 zezwolenia z przeznaczeniem do spożycia w miejscu sprzedaży oraz 44 zezwolenia jednorazowe.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2018-2020 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem, narkomanią i przemocą.

Liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia GOPS-u z powodu alkoholizmu wahała się w 2018 r. – 2 osoby, 2019 r. – 1 osoba, 2020 r. – 3 osoby.

Dane posiadane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie nie wskazują na duży zasięg występowania problemu narkomanii na terenie gminy. Można zakładać, iż pojawiają się osoby rozprowadzające i zażywające narkotyki.

Jednym z ujawnianych coraz częściej problemów społecznych jest przemoc w rodzinie. Przemoc z powodu małej wykrywalności staje się poważnym problemem społecznym. Zdecydowana większość aktów przemocy, do jakich dochodzi w rodzinie odbywa się w sferze niedostępnej dla osób z poza rodziny. Przemoc w rodzinie nadal dla wielu osób jest tematem tabu, jest skrywana nie tylko przez fizyczną barierę ścian domu, ale również bardzo często przez opory członków rodziny do upowszechniania tej wiedzy na zewnątrz. Pomimo rozpowszechniania informacji o możliwościach rozwiązywania tego problemu nadal istnieje bariera wstydu, strachu czy też niewiary w możliwość rozwiązania tego problemu przez wyspecjalizowane i przygotowane do tego placówki, które niezwykle utrudniają zwalczanie tej formy patologii społecznej.

Na terenie Gminy Baranowo w latach 2018-2020 odnotowano, że liczba rodzin, którym przyznano pomoc w związku z przemocą w rodzinie wynosiła: 2 rodziny w 2019 r i w 2020 r. natomiast liczba osób w rodzinach: 10 w 2019 r., 8 w 2020 r. Według pracowników socjalnych liczba ta nie odzwierciedla całości tego problemu i jest znacznie większa.

W 2020 r. Zespół interdyscyplinarny procedurą Niebieskiej Karty objął 8 rodzin (w tym 26 osób)

Istnieje ścisły związek między dokonanymi aktami przemocy, a sytuacją rodzinną, w których taki problem zaistniał. W przeważającej większości są to rodziny dotknięte problemem alkoholowym. Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie kontaktowali się z osobami dotkniętymi problemem przemocy w rodzinie. Wykorzystując posiadane instrumenty, komisja wzywała sprawców nadużywających alkoholu na rozmowy interwencyjne. W stosunku do ofiar przemocy stosowane były i są między innymi takie

działania jak skierowanie ofiar przemocy do terapeuty oraz specjalistycznych placówek terapeutycznych,

15. Sytuacja dziecka – problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach

Zgodnie z obowiązującym prawem w naszym kraju, rodzina jest podstawową komórką społeczną i ma do wypełnienia wiele zadań od prokreacyjnych zaczynając, a kończąc na społecznych i ekonomicznych. Poprzez swoje zadania i funkcje rodzina zapewnia ciągłość biologiczną, przekazuje dobra kulturalne, jest wspólnotą gospodarczą.

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielenia rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich szczególnie w postaci szeroko rozumianej pracy socjalnej. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniej udzielenie pomocy w formie porady, informacji oraz stosowanie działań profilaktyczno – ochronnych.

Grupa osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej W Gminie Baranowo, ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, jest szóstą co do liczebności spośród wszystkich korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W roku 2020 osób z taką przyczyną było 72, wśród nich były m.in. rodziny wielodzietne i rodziny niepełne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak alkoholizm, niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, jego wynikami w nauce i zachowaniem. Brak pracy zmusza też niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, co generuje problemy tzw. eurosieroctwa i braku oparcia emocjonalnego.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży zalicza się: agresję i przemoc, niszczenie mienia szkolnego, zaniedbanie przez dom, palenie papierosów, e-papierosów, uzależnienie od internetu i telefonów komórkowych.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Współpraca szkół z rodzicami uczniów jest dobra. W ramach współpracy odbywają się rozmowy indywidualne, zebrania, warsztaty, porady i konsultacje dla rodziców. Rodzice pomagają również w organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest dobra. Do podmiotów współpracujących ze szkołami można zaliczyć m. in. : Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Straż Pożarną, Sąd Rejonowy i Rodzinny, Ośrodki Zdrowia, Parafie, Bibliotekę Publiczną GOKSiR.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując na najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, można wskazać konieczność zapewnienia alternatywnych form bezpiecznego spędzania czasu przez dzieci i młodzież.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, można wskazać przede wszystkim na współorganizowanie imprez środowiskowych oraz na udostępnianie bazy lokalowej i organizację zajęć pozalekcyjnych. Szkoły również wskazują pomoc dla dzieci i rodzin, gdy tego potrzebują, a także udzielają stypendia dla najbardziej potrzebujących.

16. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Dynamika zjawiska niepełnosprawności i wzrost jego społecznej rangi na świecie i w Polsce sprawia, że brane jest ono pod uwagę jako istotny czynnik przy innych zjawiskach społecznych współwyznaczających uzależnienia od systemu zabezpieczeń społecznych. Osoba niepełnosprawna to taka, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnienie zadań życiowych i ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej zgodnie z przyjętymi normami społecznymi.

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu. Osoby te winny mieć orzeczenie

odpowiedniego organu i być zaliczone do jednego z trzech stopni niepełnosprawności. Określenie liczbowe rozmiaru tego zjawiska jest bardzo trudne. Liczba niepełnosprawnych nie maleje, ale rośnie. Odnotować należy poważny wzrost tej liczby osób niepełnosprawnych i różnice między płciami (feminizacja niepełnosprawności). W świetle danych spisowych wysuwać należy wniosek, iż polityka wobec zbiorowości niepełnosprawnych powinna zwracać uwagę na potrzeby nie tylko niepełnosprawnych młodszych, w wieku mobilnym ekonomicznie, ale i na potrzeby starszych osób. Polityka winna być uwrażliwiona na konsekwencje widocznej feminizacji starości i długoterminowego trwania w niepełnosprawności. Potrzeby związane ze zdrowiem osób niepełnosprawnych i zabezpieczeniem ich godnego życia w tej fazie cyklu życia będą szczególnie ważne w przeciągu kilkudziesięciu lat (starzenie się demograficzne).

Tabela 18. Osoby z niepełnosprawnościami w gminie Baranowo.

Orzeczenie o niepełnosprawności	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba osób	123	151	182

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Ostrołęce

Z danych udostępnionych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Ostrołęce wynika, że liczba niepełnosprawnych osób z roku na rok wzrasta.

17. Najważniejsze problemy i potrzeby w opinii mieszkańców Gminy Baranowo

Każdy człowiek, aby żyć musi mieć możliwość zaspokajania swoich potrzeb, ponieważ jest to fundamentem jego prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Zaspokojone potrzeby człowieka warunkują jego zdolność do działania, tworzenia i rozwoju. W przeciwnym wypadku nie jest on w stanie sprostać wyzwaniom życia, pozostaje wyizolowany i odczuwa lęk, czuje się samotny, opuszczony, nieszczęśliwy. Może mieć także problemy z przystosowaniem się do warunków rzeczywistości społecznej i pełnienia w niej określonych ról społecznych.

Najbardziej znana jest hierarchiczna teoria potrzeb A. Masłowa, twórcy psychologii humanistycznej. Według niego potrzeby są dane człowiekowi z przyrodzenia i tworzą hierarchię, w której zaspokojenie potrzeb podstawowych jest warunkiem zaspokojenia potrzeb nadrzędnych.

Potrzeba będąca motorem ludzkich działań wpływa na jego zachowania i powoduje, że człowiek będzie robić wszystko by ją zaspokoić. Jeśli sam nie jest w stanie jej zaspokoić, będzie oczekiwać pomocy w tym dążeniu. Dopóki ona nie jest zaspokojona, dopóty człowiek nie ma dobrego samopoczucia, nie skoncentruje się na niczym innym.

Problem społeczny to zjawisko niekorzystne dla naszej społeczności, oceniane przez zbiorowość, jako niepożądane, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania.

Do najpowszechniejszych, najbardziej znanych problemów społecznych zaliczmy m.in.: przemoc, narkomanię, alkoholizm, ubóstwo, długotrwałe bezrobocie, bezdomność, nierówności społeczne, marnotrawstwo pieniędzy publicznych, korupcję itp. To poważne zagrożenia, które dotyczą wszystkie społeczeństwa. Nad ich rozwiązaniem pracuje wiele organizacji, instytucji i osób.

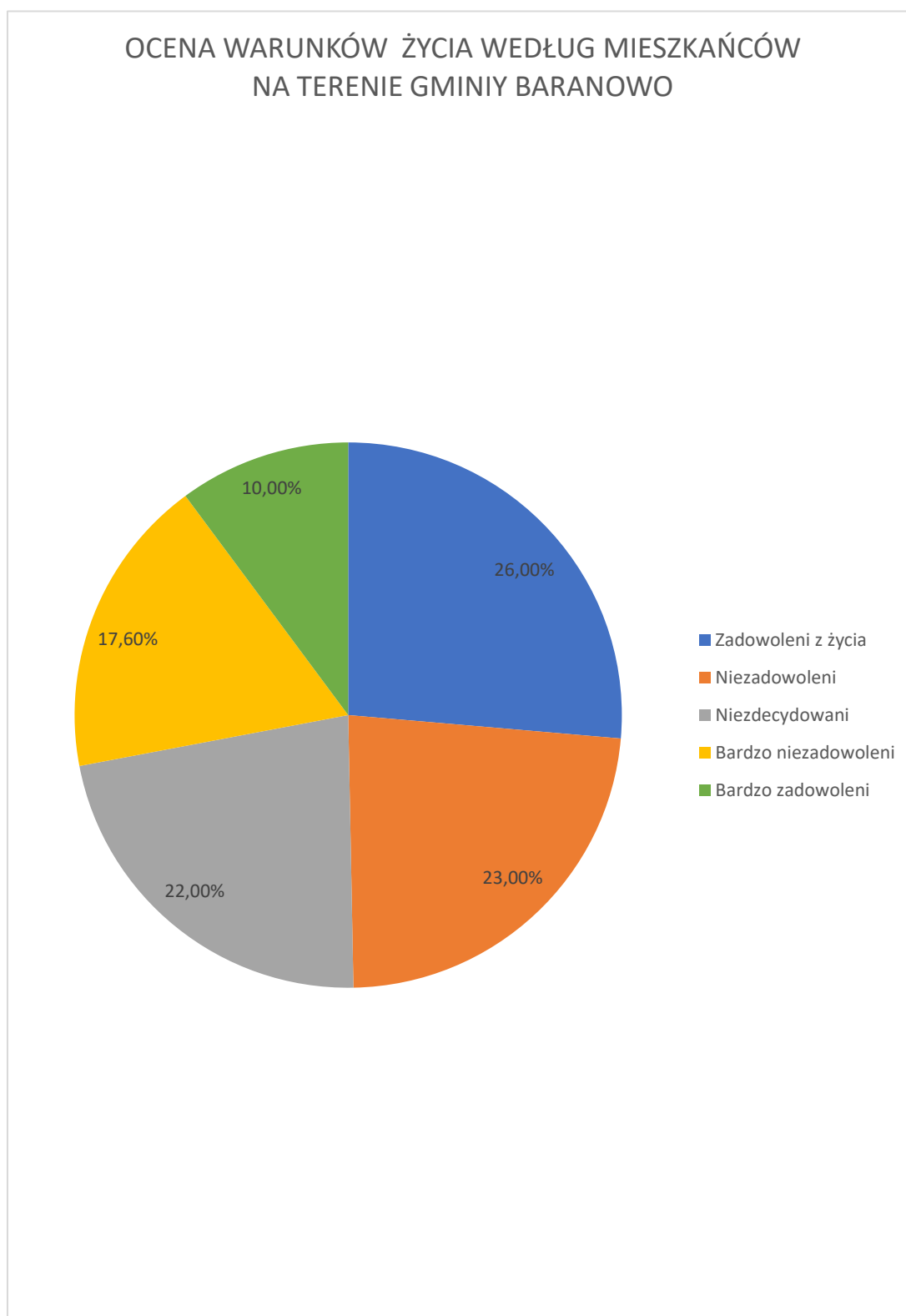
Warto jednak pamiętać, że duże problemy zwykle rodzą się z mniejszych, np. alkoholizm wśród młodzieży może mieć swoją przyczynę w braku ciekawych ofert spędzania wolnego czasu w danej okolicy.

Analiza problemów i potrzeb społeczności lokalnej w Gminie Baranowo została dokonana na podstawie anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy. Badania te pozwoliły zdiagnozować problemy i potrzeby jakie według mieszkańców gminy Baranowo występują na naszym terenie. Badania ankietowe pokazały również jaka jest świadomość mieszkańców na temat problemów, które występują w gminie.

W sumie w ankiecie wzięło udział 66 osób, 44 kobiety i 22 mężczyzn w większości będących w związkach małżeńskich i posiadających swoje rodziny. Przedział wiekowy badanych osób to: 18 lat i więcej, z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim i wyższym. Źródłem utrzymania badanych osób i ich rodzin w większości jest wynagrodzenie za wykonywaną pracę, ale źródło utrzymania u tych osób stanowi też praca dorywcza, świadczenia z ośrodka pomocy społecznej, zasiłek dla bezrobotnych, praca we własnym gospodarstwie rolnym czy też pozostają na utrzymaniu członków rodziny. Ich gospodarstwa domowe składają się w większości z 3, 4 i 5 osób, a zarobki netto w przeliczeniu na jedną osobę w rodzinie mieszczą się w trzech przedziałach: 0-514 zł, 515-1000 zł i 1000-1500 zł.

W pierwszym pytaniu poproszono badanych o odpowiedź na pytanie, *jak oceniają warunki życia mieszkańców w gminie?* Najwięcej – 26% ankietowanych jest zadowolonych z warunków życia na terenie gminy a 23% badanych jest niezadowolonych z tych warunków. 22% ankietowanych jest niezdecydowanych w odpowiedzi na ten temat. Część 17,60% ankietowanych jest bardzo niezadowolonych z warunków życia. Tylko 10% z badanych ankietowanych jest bardzo zadowolonych z warunków życia w gminie.

Wykres 1. Ocena warunków życia według mieszkańców na terenie gminy Baranowo

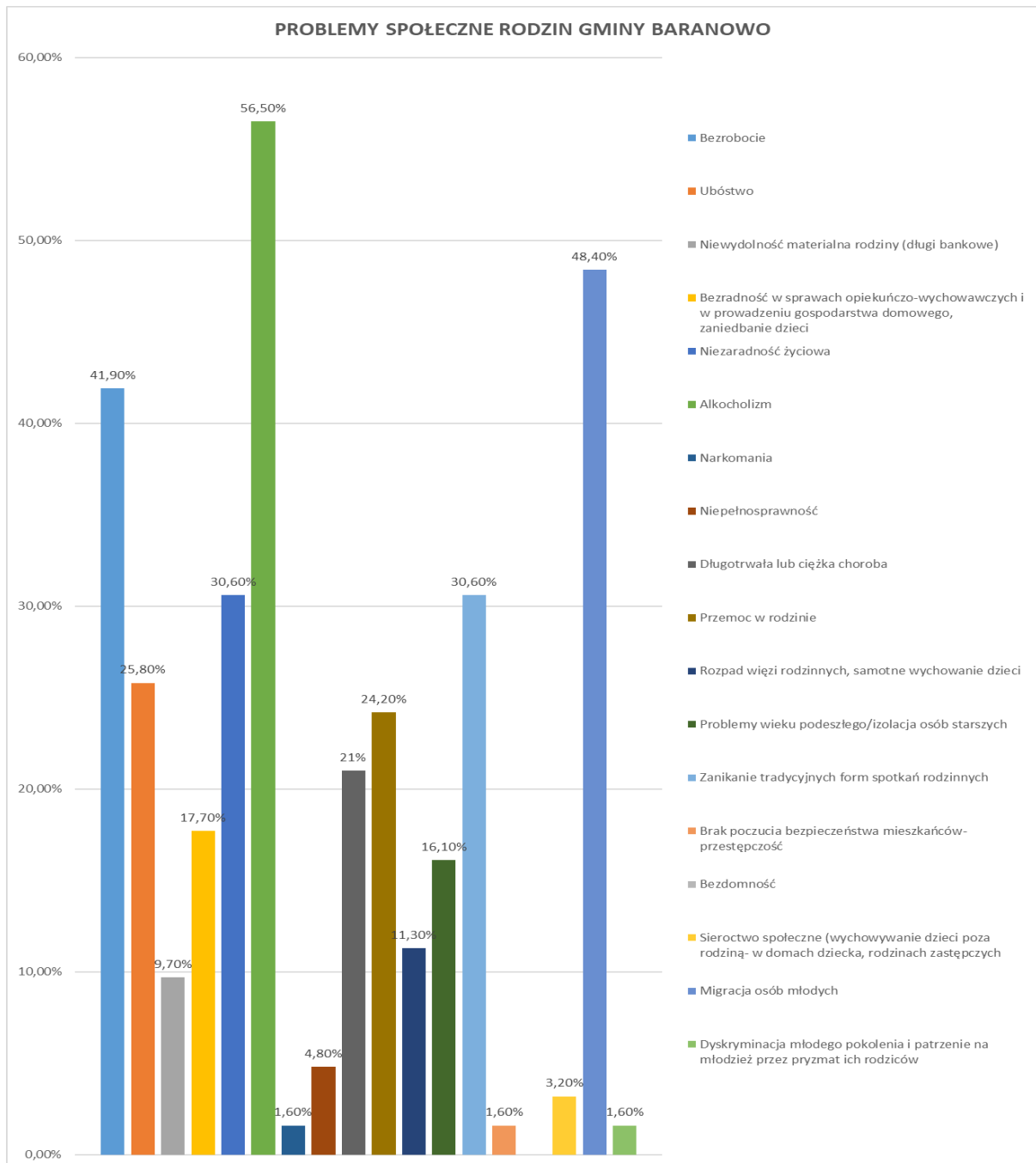

Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie, czy dostrzegają w gminie niżej wymienione problemy społeczne? Przy czym wyjaśniono pojęcie: problemu społecznego – jest to niekorzystny stan społeczny, w którym występujące zjawiska łamią normy społeczne, oceniane przez tę zbiorowość jako niebezpieczne, konieczne do wyeliminowania.

Na to pytanie ankietowani mieli zaznaczyć przy każdym problemie jedną z odpowiedzi tj. Tak. Jak odpowiadali ankietowani przedstawia poniższy wykres:

Wykres 2. Problemy społeczne rodzin gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Jak przedstawia powyższy wykres (każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć 3 odpowiedzi) najczęściej badanych zwróciło uwagę na problem alkoholizmu – 35 osób – 56,5 %. Według tych badanych problem alkoholizmu występuje w gminie Baranowo najczęściej. Na drugim miejscu badani ankietowani wskazali na migrację osób młodych - 30 osób. 41,9 % ankietowanych – 26 osób, wskazała na problem bezrobocia.

W opinii ankietowanych 30,6 %, (19 osób) należy również zwrócić uwagę na problem niezaradności życiowej oraz zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych, które ich zdaniem też występują dość często w rodzinach mieszkających na terenie gminy Baranowo.

Z udzielonych przez badanych odpowiedzi wynika, także że niektóre z wymienionych problemów społecznych, nie występują bądź ankietowani nic na ten temat nie wiedzą. I tak według części badanych w gminie nie ma, bądź występują w niewielkim stopniu problemy: bezdomności, narkomanii, brak poczucia bezpieczeństwa – przestępczość czy problem sieroctwa społecznego.

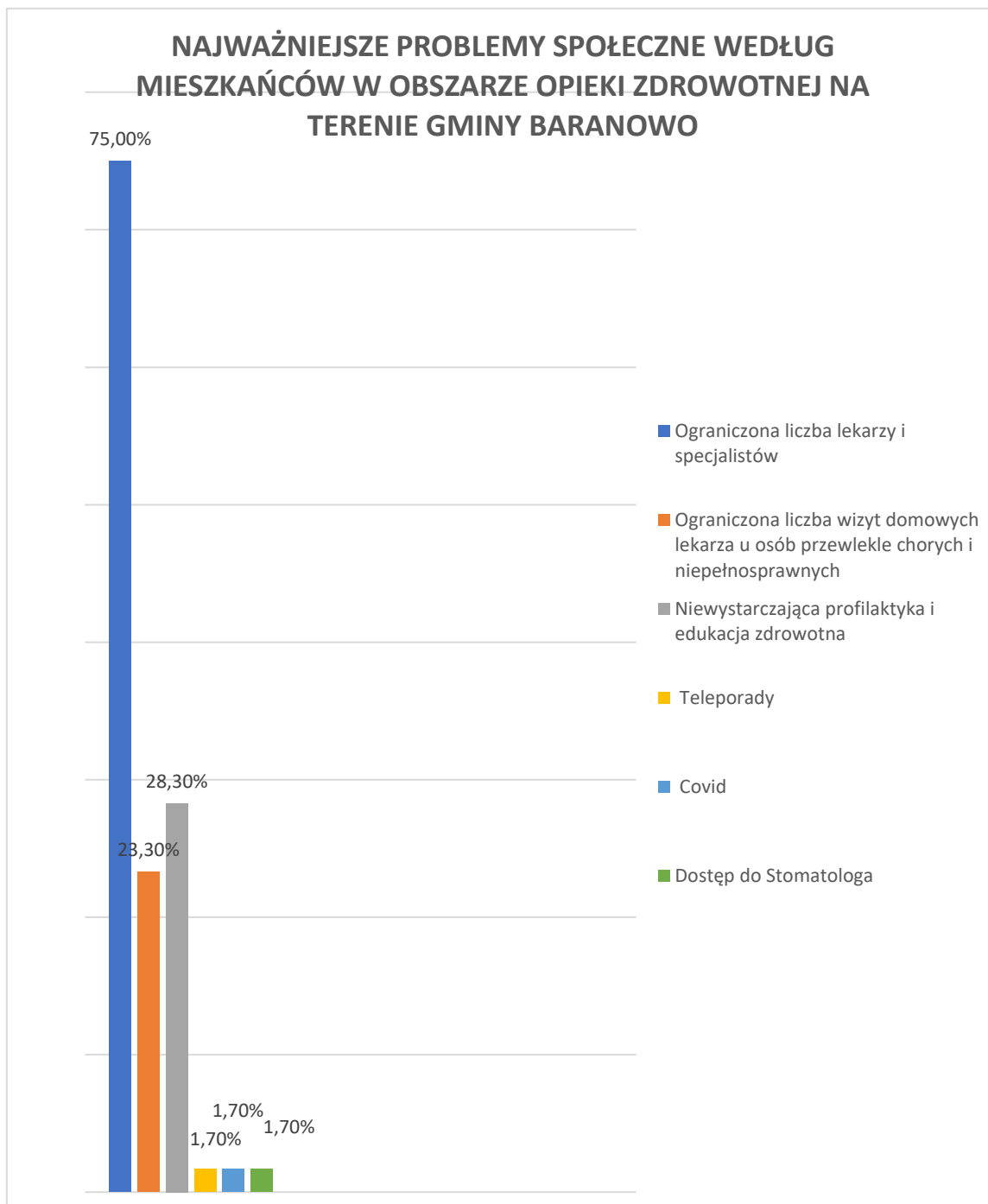
Gdy poproszono ankietowanych o wskazanie *najważniejszych problemów społecznych naszej gminy* badani ankietowani wskazali na: alkoholizm, bezrobocie, niezaradność życiową, ubóstwo, migrację osób młodych, oraz zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych.

Osoby doświadczające wymienionych problemów społecznych, wiedzą gdzie należy szukać odpowiedniej pomocy. Są to następujące instytucje: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie, Komisariat Policji, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy w Baranowie, Dyrektorów Szkół, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, Ośrodki Zdrowia w Baranowie i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce.

Mieszkańcy gminy posiadają wiedzę o instytucjach, które funkcjonują na terenie gminy Baranowo i w jej okolicach. Mają świadomość gdzie mogą się zwrócić o pomoc w przypadku wystąpienia problemów, z którymi nie są sobie w stanie samodzielnie poradzić wykorzystując własne zasoby i możliwości, a w konsekwencji wymagają pomocy i wsparcia ze strony instytucji.

Pytając ankietowanych *jakie widzą problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej ?* Ankietowani odpowiadali różnie, co przedstawia poniższy wykres:

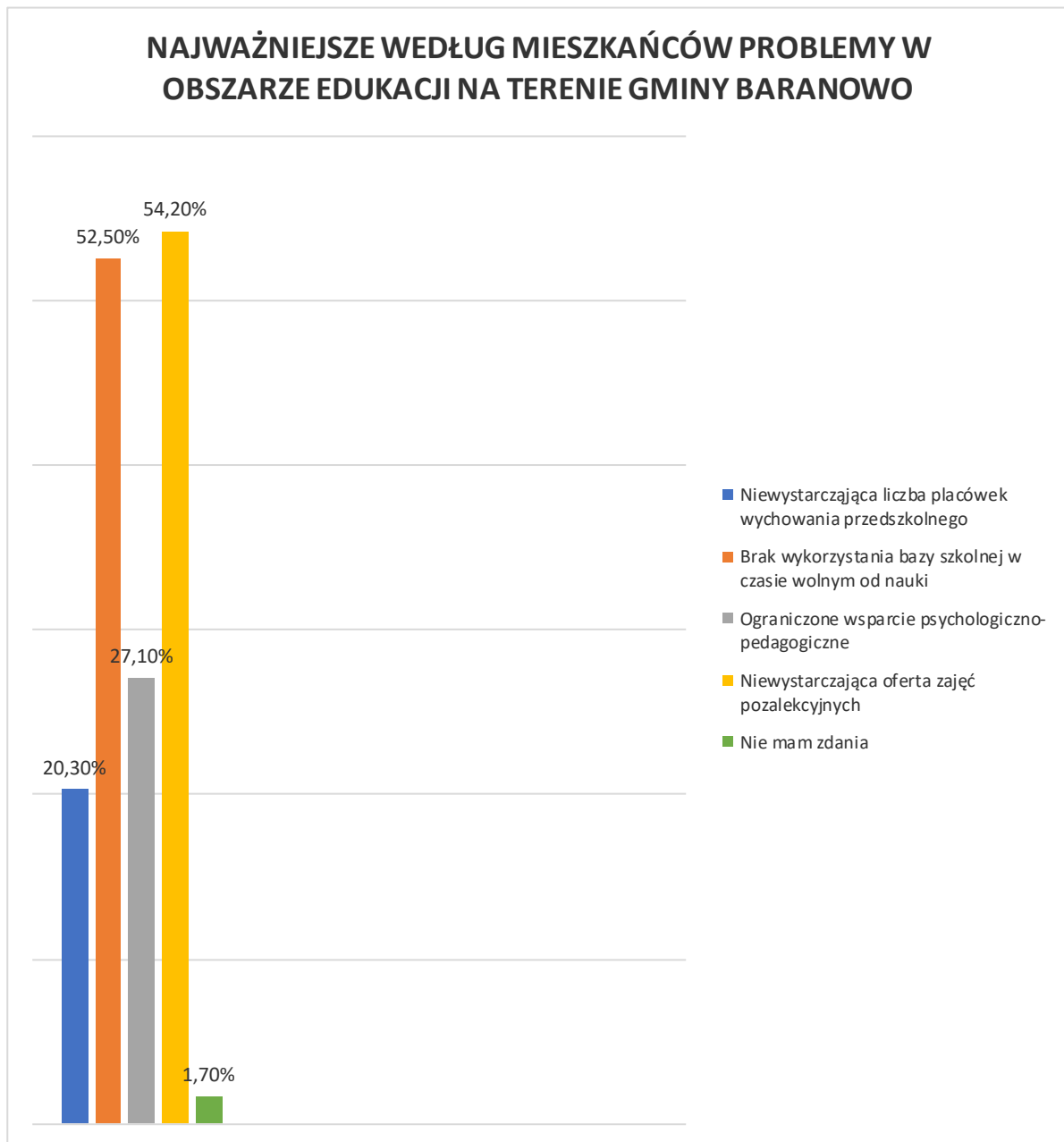
Wykres 3. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze opieki zdrowotnej na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Największym problemem według 75% ankietowanych jest ograniczona liczba lekarzy specjalistów (każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć 3 odpowiedzi). Dla ponad 28 % badanych jest niewystarczająca profilaktyka i edukacja zdrowotna. Trzecim problemem jest ograniczona dostępność do wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych.

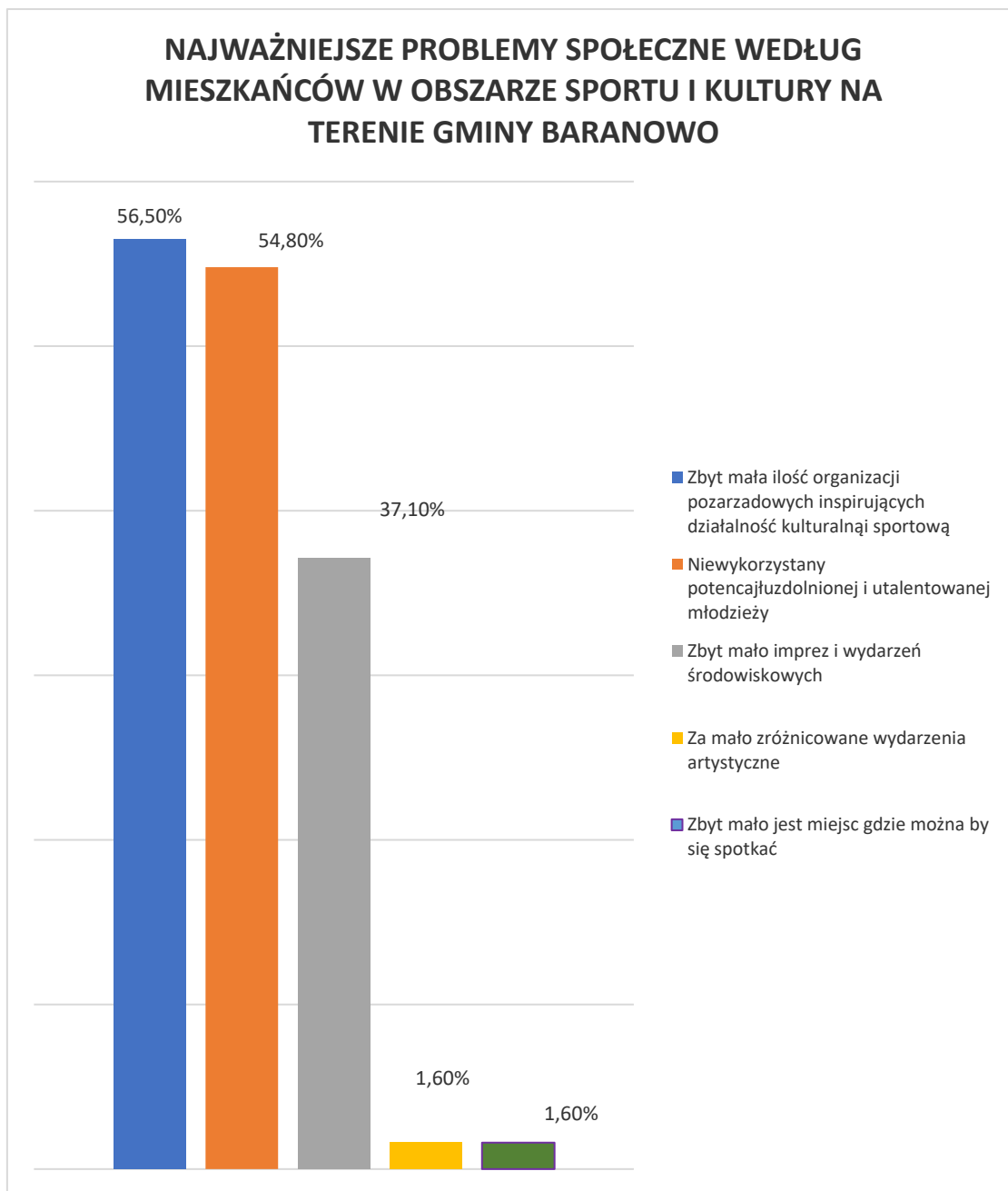
Wykres 4. Najważniejsze według mieszkańców problemy w obszarze edukacji na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

W pytaniu o najważniejsze problemy w obszarze edukacji ponad połowa ankietowanych wskazała na niewystarczającą ofertę zajęć pozalekcyjnych – 54,2% oraz na brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki 52,5 %. 27,1% ankietowanych wskazało na ograniczone wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. 20,3% osób widzi niewystarczającą ilość placówek wychowania przedszkolnego w gminie.

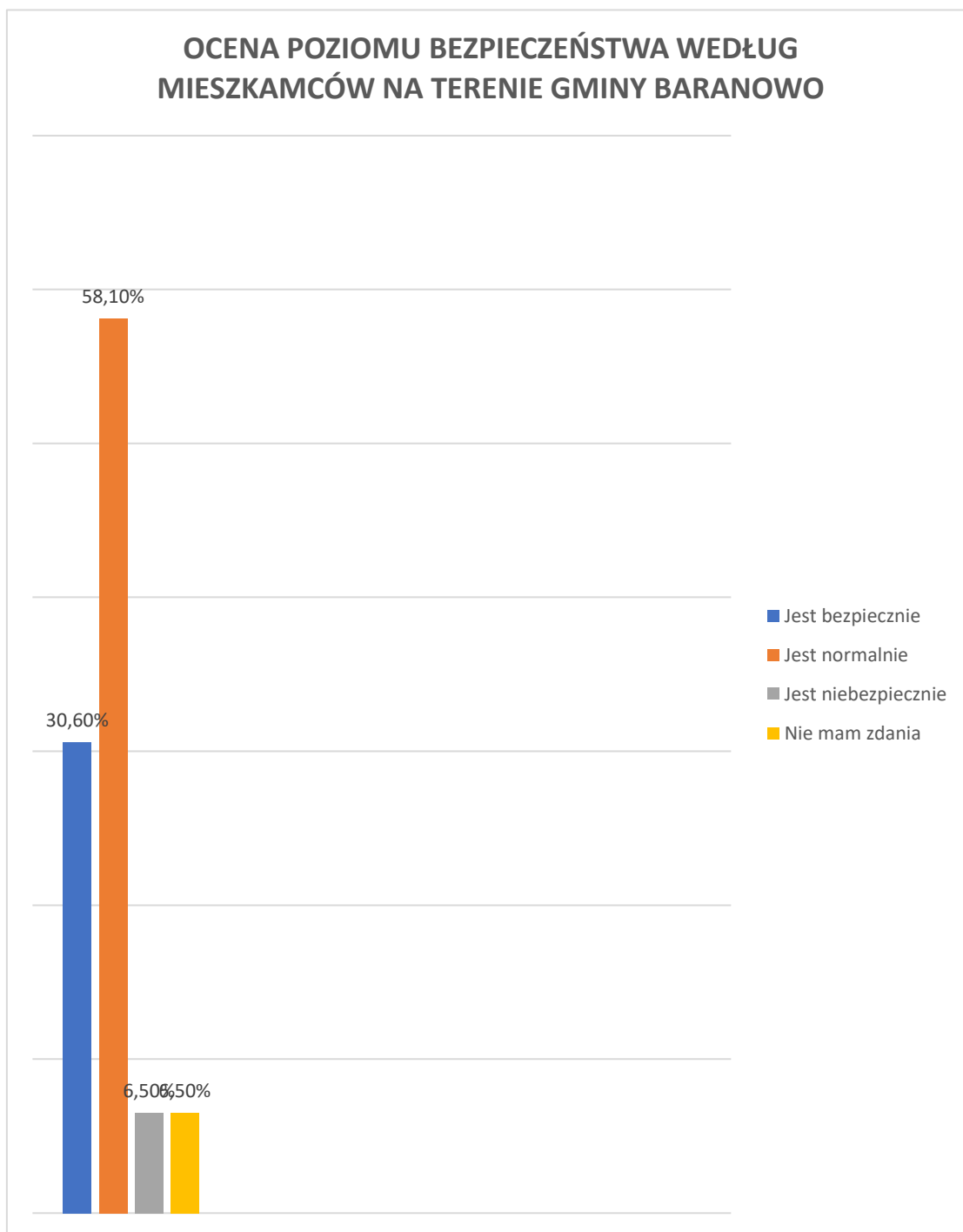
Wykres 5. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze sportu i kultury na terenie gminy Baranowo.

Źródło: Badania własne.

Mieszkańcy w ankiecie wskazali na 3 główne problemy w sferze sportu i kultury: zbyt małą ilość organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową, niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży oraz zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych.

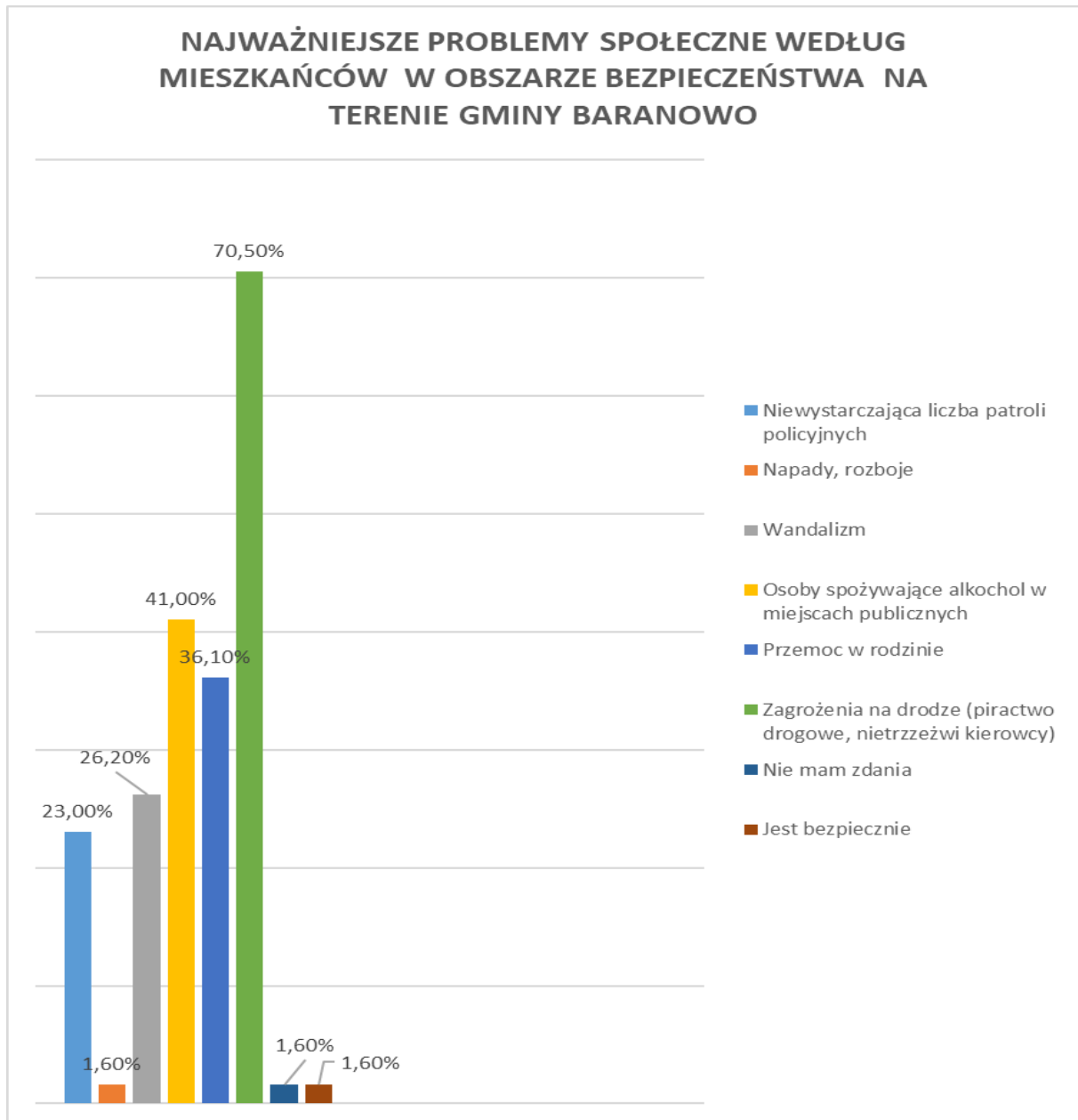
Wykres 6. Ocena poziomu bezpieczeństwa według mieszkańców na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Według 58,10% ankietowanych, w Gminie Baranowo pod względem bezpieczeństwa jest normalnie. 30,60% osób czuje się bezpiecznie. Tylko niewielka ilość badanych ok 6% twierdzi że jest niebezpiecznie jak również nie mają zdania w tej kwestii.

Wykres 7. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze bezpieczeństwa na terenie gminy Baranowo

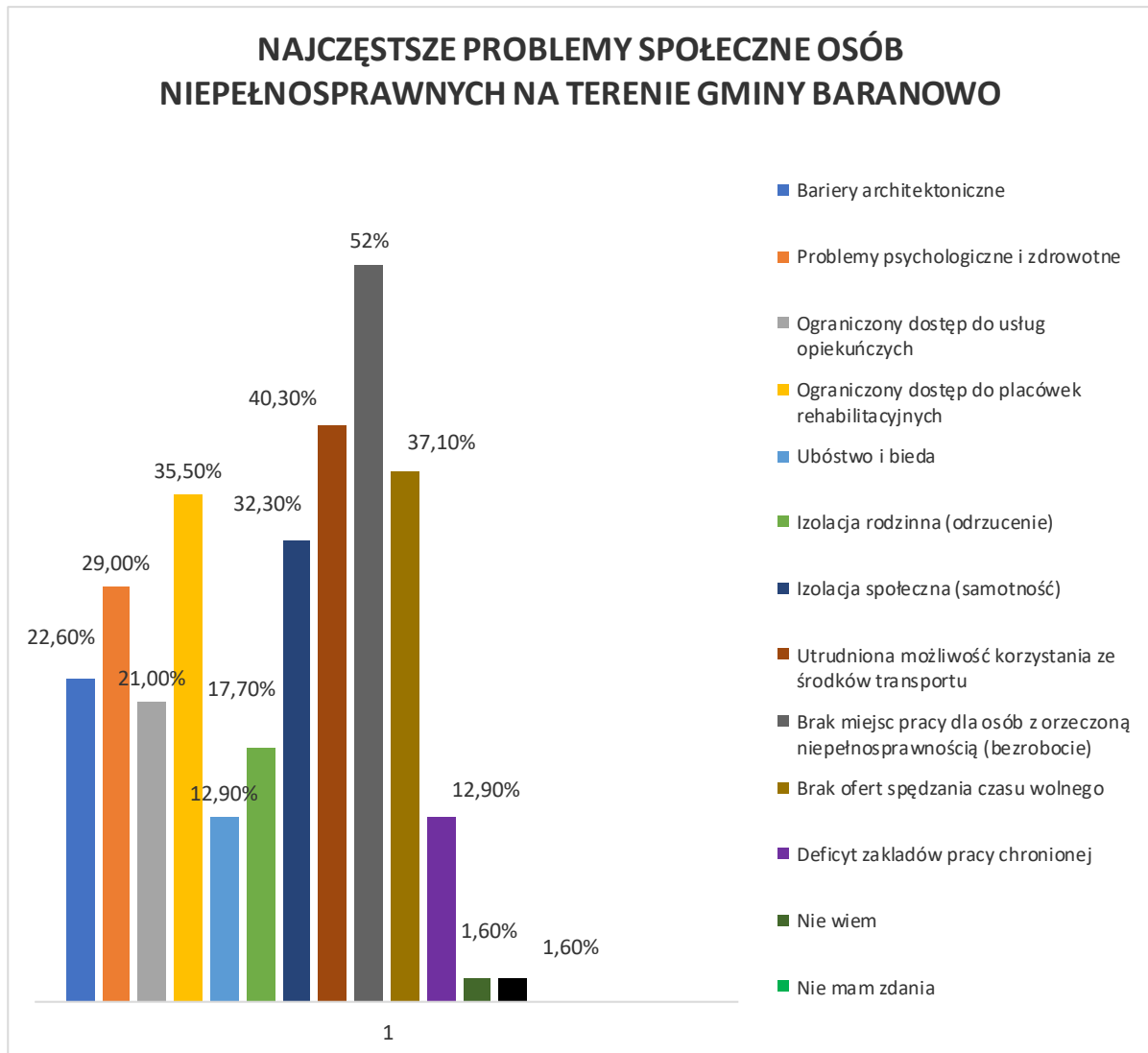

Źródło: Badania własne

Pytając ankietowanych: o najważniejsze problemy społeczne w obszarze bezpieczeństwa na terenie Gminy Baranowo, zdecydowana większość – 70,50% badanych odpowiedziało, że największym problemem są zagrożenia na drodze (piractwo drogowe i nietrzeźwi kierowcy). W dalszej kolejności 41% ankietowanych wskazało osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych a 36,10% osób uznało przemoc w rodzinie. Najmniej badanych 1,60% wskazało na napady, rozboje. Ta sama ilość ankietowanych twierdzi że jest bezpiecznie oraz nie ma zdania w tej kwestii.

Na pytanie dotyczące najczęstszych problemów osób z niepełnosprawnościami w gminie Baranowo ankietowani odpowiadali, jak przedstawia poniższy wykres:

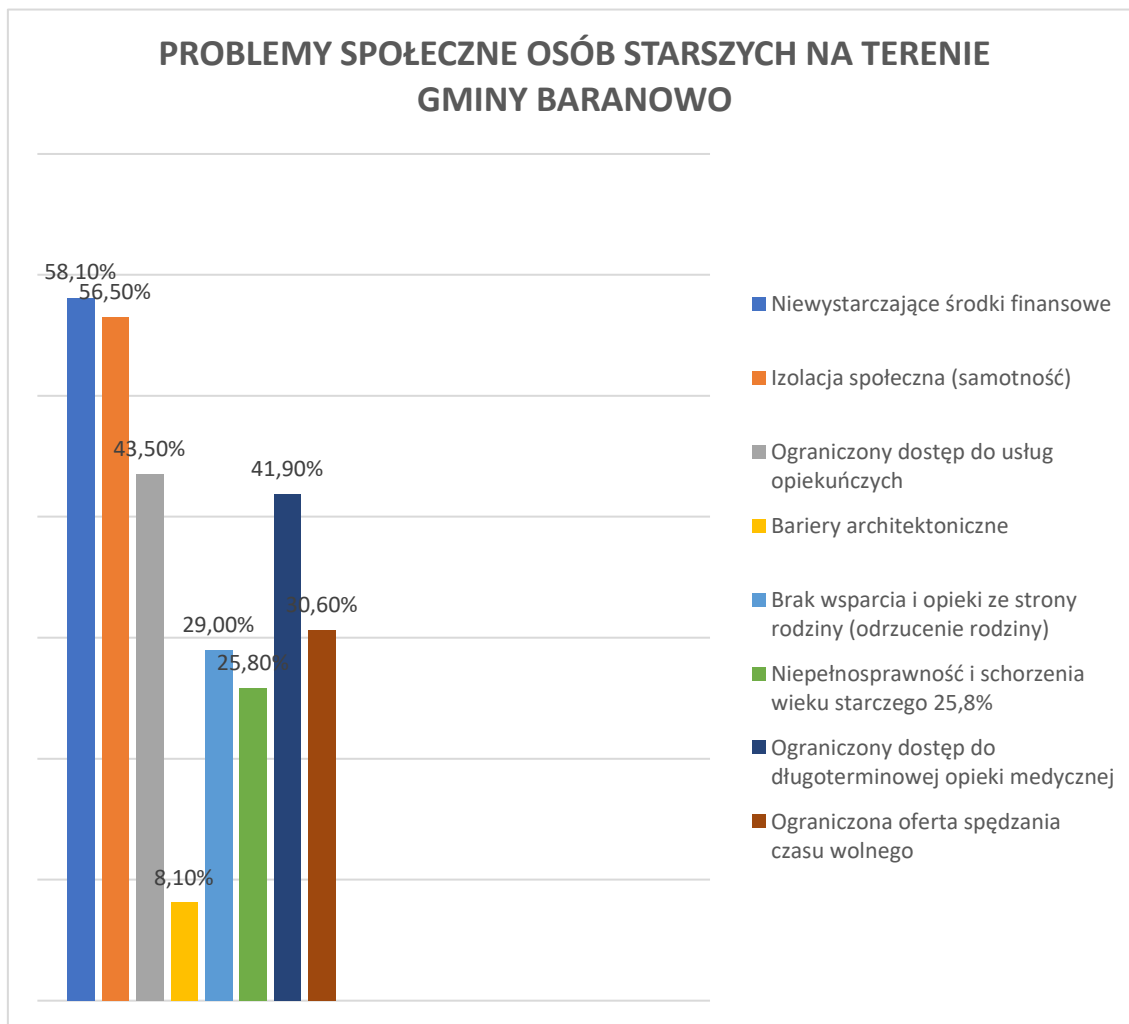
Wykres 8. Najczęstsze problemy społeczne osób niepełnosprawnych na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Ankietowani mogli zaznaczyć 3 odpowiedzi. Ponad połowa badanych uważa, że brak jest miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością. 40 % ankietowanych widzi utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu. Ponad 30 % procent ankietowanych wskazało na problem izolacji społecznej, brak ofert spędzania wolnego czasu, na ograniczony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Ponad 20 % ankietowanych widzi problemy psychologiczne i zdrowotne wśród niepełnosprawnych, występowanie barier architektonicznych oraz ograniczony dostęp o usług opiekuńczych.

Wykres 9. Problemy społeczne osób starszych na terenie gminy Baranowo

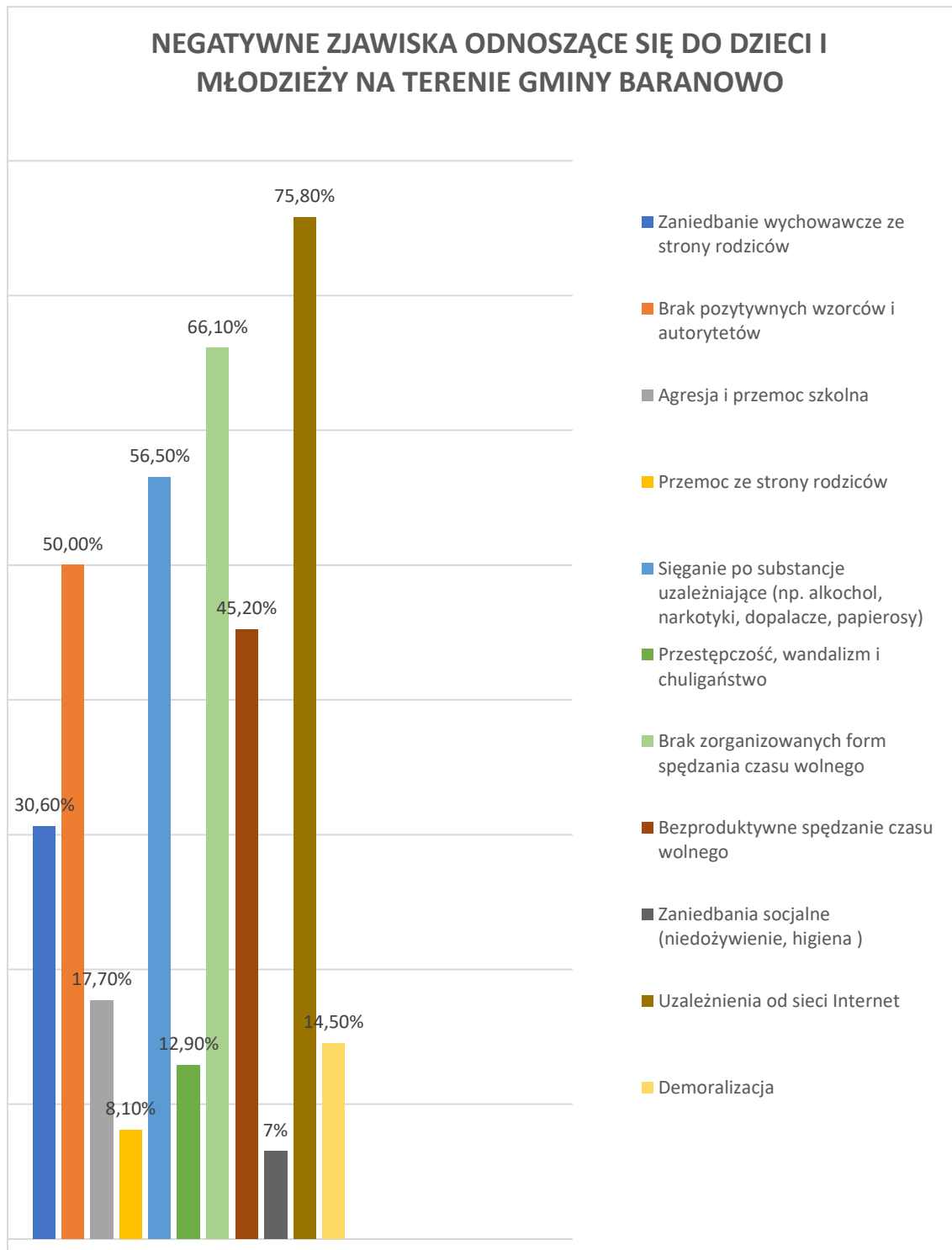

Źródło: Badania własne

Jak widać na przedstawionym powyżej wykresie 58,1% ankietowanych wskazała, że osoby starsze mają niewystarczające środki finansowe na swoje utrzymanie. 56,5% widzi, że osoby starsze zmagają się z samotnością. Kolejnym ważnym problemem osób starszych w naszej gminie jest ograniczony dostęp do usług opiekuńczych oraz do długoterminowej opieki medycznej. 30,6% ankietowanych uważa, że jest mało ofert spędzania wolnego czasu dla osób starszych a 29 % ankietowanych twierdzi, że osoby starsze mają wystarczającą opiekę ze strony rodziny.

Pytając badanych: o negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy Baranowo 75,8% ankietowanych wskazała na problem uzależnienia od Internetu. Kolejnymi problemami są brak organizowania czasu wolnego dla 66,1 %, sięganie po substancje uzależniające 56,5% i bezproduktywne spędzanie czasu wolnego 45,2 % oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów 50%. Zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców widzi 30,6 %.

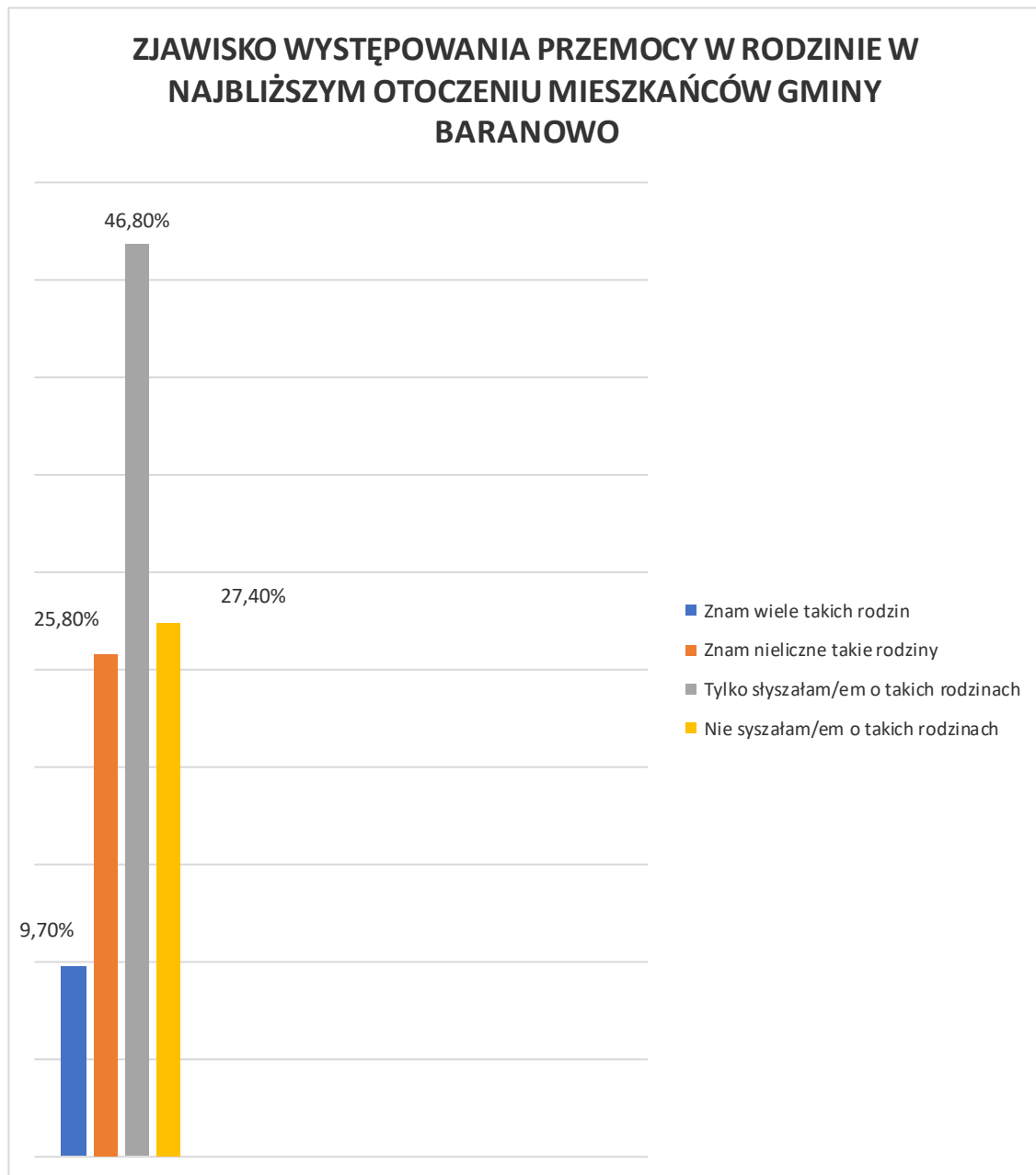
Wykres 10. Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne

Prosząc ankietowanych o odpowiedź na pytanie: czy na terenie gminy występuje przemoc w rodzinie? 9,7% badanych odpowiedziało, że zna wiele rodzin, gdzie występuje przemoc domowa a aż 46,8 % słyszała o takich rodzinach.

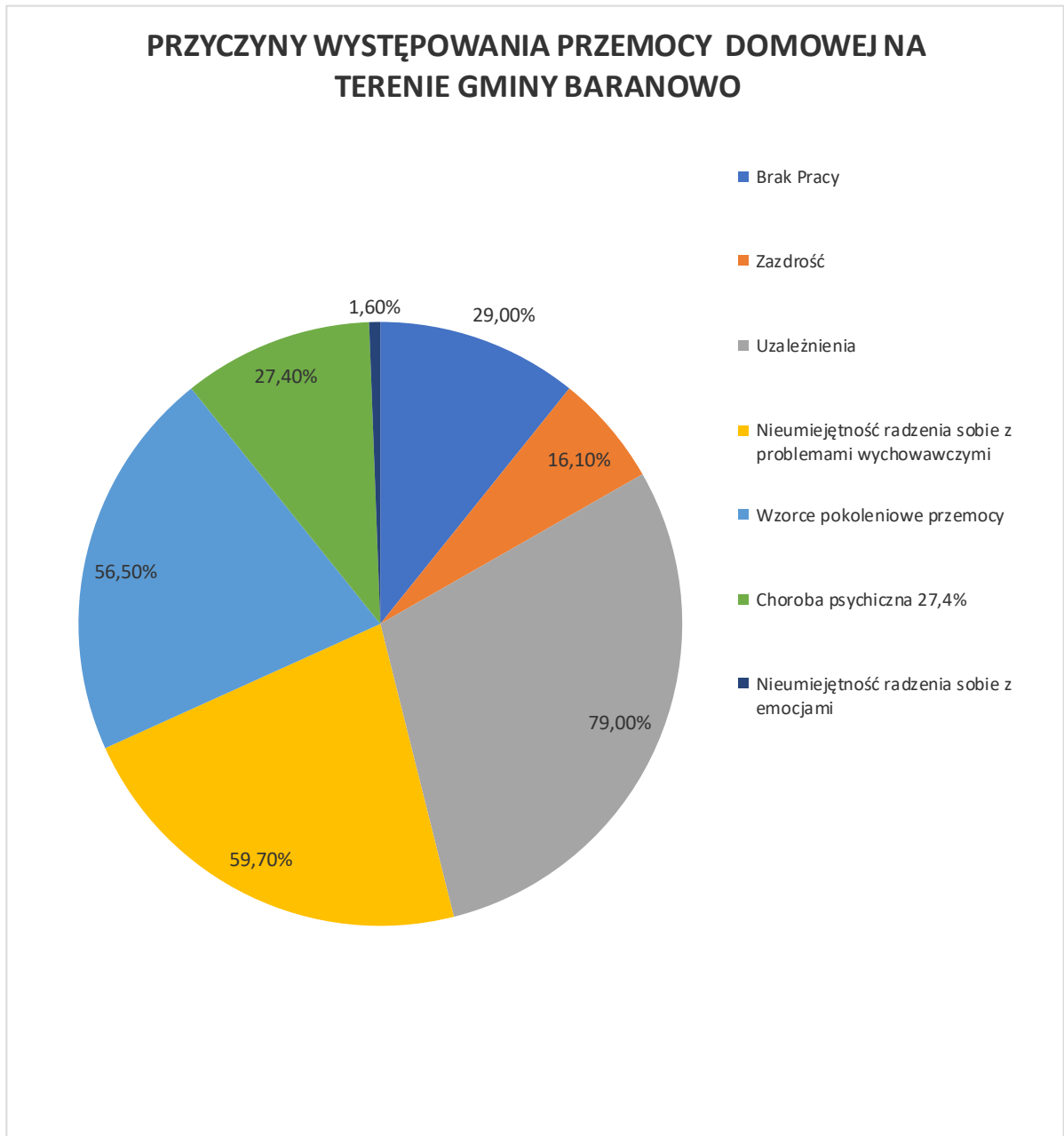
Wykres 11. Zjawisko występowania przemocy w rodzinie w najbliższym otoczeniu mieszkańców gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Pytając o przemoc domową poproszono jednocześnie o wskazanie ich zdaniem przyczyn występowania przemocy domowej, dając do wyboru odpowiedzi i prosząc o wybranie trzech z podanych odpowiedzi. I tak najwięcej ankietowanych wskazało jako przyczynę: uzależnienia 79%, nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi - 59,7 %, na wzorce pokoleniowe przemocy wskazało - 56,5 % badanych. Bezrobocie – 29 %. Te przyczyny w ich oczach są najczęstszym powodem występowania przemocy domowej.

Wykres 12. Przyczyny występowania przemocy domowej na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne.

Pytając ankietowanych: z jakiego powodu ich zdaniem osoby bezrobotne na terenie gminy pozostają bez pracy?, proszono ich jednocześnie o wskazanie maksymalnie trzech odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych 70,5 % wskazało na trudną sytuację na lokalnym rynku pracy, 54,1 % ankietowanych powody bezrobocia upatruje w braku opieki nad dzieckiem lub osoba zależną 47,5 % wskazało za przyczynę, niechęć do podjęcia pracy, 31,1 % badanych osób wskazało, na brak odpowiednich kwalifikacji a 23% na uzależnienia.

Wykres 13. Główne powody bezrobocia na terenie gminy Baranowo

Źródło: Badania własne

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców gminy Baranowo i ich wyniki, które zostały tu zaprezentowane posłużą w dalszej części do analizy i wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań w gminie.

18. Potencjał instytucjonalny Gminy Baranowo w przeciwdziałaniu problemom społecznym

Poproszono ankietowanych o wypowiedź na temat oceny działań, które mogą przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych na terenie Gminy Baranowo. Wyniki badań przedstawiono poniżej.

- Odnosnie poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych najczęściej ankietowanych stwierdziło że jest to istotna potrzeba, jak również pomoc sąsiedzka została oznaczona jako istotna. Najwięcej badanych stwierdziło że jest potrzeba założenia grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Umiarkowana potrzebą wśród ankietowanych okazało się propagowanie idei wolontariatu i tworzenia warunków do jego działania, również profilaktyka uzależnień skierowana do dzieci, młodzieży została oceniona jako umiarkowanie istotna.
- Stwierdzono potrzebę zapewnienia dostępu do pedagoga logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach a także zapewnienie potrzeby pedagogizacji rodziców i dzieci, poprawa komunikacji autobusowej, działania zmierzające do poprawy estetyki Gminy, przejść dla pieszych i oświetlenia, modernizację dróg.
- Uruchomienie żłobka, ograniczenie bezrobocia, przyznanie usług opiekuńczych dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych, ograniczenie sprzedaży alkoholu, poprawę infrastruktury, wspieranie i promowanie podmiotów ekonomii społecznej, wspieranie inicjatyw obywatelskich ankietowani uznali za ważne potrzeby.
- Zwiększenie pomocy osobom najuboższym, organizacja imprez integracyjnych w celu aktywizacji mieszkańców, walka z patologiami społecznymi oraz rozwijanie wsparcia dla rodzin w aspekcie problemów w sferze opiekuńczo-wychowawczej są to ważne dziedziny życia mieszkańców.

Większość tych potrzeb i aspektów życia zostało uznane za ważne, niektóre tylko za mniej istotne. Najwięcej ankietowanych potwierdziło że są one istotne dla codziennego życia obywateli.

19. Analiza SWOT dla Gminy Baranowo w aspekcie kwestii społecznych

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

Analiza SWOT jej nazwa to akronim angielskich słów:

S (Strengths) – *mocne strony*: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu; wewnętrzne czynniki pozytywne - to przede wszystkim to, co wyróżnia nas na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji.

W (Weaknesses) – *słabe strony*: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu; wewnętrzne czynniki negatywne - to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

O (Opportunities) – *szanse*: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany, zewnętrzne czynniki pozytywne - to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji sytuację. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty.

T (Threats) – *zagrożenia*: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej, zewnętrzne czynniki negatywne - to zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystną dla instytucji sytuację w otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa.

W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

W oparciu o charakterystykę gminy Baranowo, strukturę udzielanej pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz przedstawienie najważniejszych problemów społecznych można wskazać najważniejsze dla lokalnej społeczności deficyty, a co za tym idzie na wyłonienie potrzeb, metod szans i zagrożeń. Dzięki analizie SWOT możemy określić słabe i mocne strony oraz najważniejsze czynniki zewnętrzne: szanse i zagrożenia tkwiące w środowisku.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w oparciu o badania ankietowe wśród wybranych mieszkańców gminy Baranowo oraz z udziałem pracowników socjalnych pracujących w Ośrodku z osobami wykluczonymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Analiza ta obejmuje następujące grupy mieszkańców:

- Osoby bezrobotne i żyjące w ubóstwie;
- Rodziny, dzieci i młodzież;
- Osoby dotknięte uzależnieniem i przemocą w rodzinie;
- Osoby starsze i samotne;
- Osoby chore i z niepełnosprawnościami;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Tabela 19. Osoby bezrobotne i żyjące w ubóstwie.

OSOBY BEZROBOTNE I ŻYJĄCE W UBÓSTWIE	
mocne strony	słabe strony
• prowadzenie przez pracowników samorządowych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa • aktywizacja społeczności lokalnych • stwarzanie dogodnych obszarów dla budowania nowych inwestycji oraz już istniejących, które dają miejsca pracy • malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	• występująca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego • zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych • niewystarczające działania mające na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet • niewystarczające działania służące aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 45 lat i więcej • niewystarczające działania zapobiegające zjawisku dziedziczenia bezrobocia • niewystarczające działania służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych
szanse	zagrożenia
• intensywniejsza pomoc rodzinom wielodzietnym • współpraca organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania różnych problemów społecznych • pozyskiwanie środków unijnych w obszarze ekonomii społecznej • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)	• zwiększająca się liczba osób bezrobotnych • brak aktywnej polityki rynku pracy i aktywnej polityki społecznej wobec rodzin bezrobotnych, wielodzietnych i osób niepełnosprawnych pozostających w rodzinie • utrzymujący się wzrost poziomu bezrobocia • wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych • niskie kryteria ustawowe pomocy społecznej, uniemożliwiające przyznawanie świadczeń osobom/rodzinom o niewielkim przekroczeniu kryterium dochodowego

Tabela 20. Rodziny, dzieci, młodzież

RODZINY, DZIECI, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
• prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży, praca asystentów rodziny, pomoc w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • odpowiedni dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo podstawowe bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • podnoszenie poziomu nauczania w gminie • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej	• brak koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzieży • niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych oraz możliwości spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży • brak placówek opiekuńczo-wychowawczych do lat trzech.
szanse	zagrożenia
• istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej • malejąca liczba rodzin dysfunkcyjnych • dobry przepływ informacji między instytucjami wspierającymi rodziny, dzieci i młodzieży • dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej • zwiększająca się liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców	• wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży • ograniczone środki finansowe na rozwój szkolnictwa podstawowego. • niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych oraz możliwości spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Tabela 21. Osoby dotknięte uzależnieniem i przemocą w rodzinie

OSOBY DOTKNIĘTE UZALEŻNIENIEM I PRZEMOCĄ W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
• kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • istnienie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie różnorodnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego	• brak działań mających na celu diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie • sprawcy przemocy w rodzinie nie są kierowani do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • niska efektywność i skuteczność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych i doznających przemocy • społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy • istnienie stereotypów na temat przemocy domowej • brak prowadzenia działalności terapeutycznej w obszarze uzależnień • brak dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień
Szanse	Zagrożenia
• wzrastająca świadomość o potrzebie podejmowania działań w rozwiązywaniu problemu uzależnień • konsekwentna realizacja profilaktyki oraz programów wsparcia dla osób uzależnionych • wzrost świadomości społecznej w zakresie uzależnień i przemocy domowej • minimalizacja skutków uzależnień i przemocy	• wzrost liczby osób uzależnionych • wzrastające spożycie wraz z obniżeniem wieku inicjacji alkoholowej • zwiększająca się liczba przestępstw popełnianych pod wpływem uzależnień • wzrost negatywnych skutków społecznych spowodowanych problemem uzależnień

Tabela 22. Osoby starsze i samotne

OSOBY STARSZE I SAMOTNE	
mocne strony	słabe strony
- informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy - działania zmierzające do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi - kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej - prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych - uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych - likwidowanie barier architektonicznych - działalność Kół Gospodyń Wiejskich i Klubu Seniora - na terenie gminy Baranowo funkcjonuje Prywatny Dom Opieki	- brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej - niewystarczająca oferta działań prozdrowotnych dla osób starszych - wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy Baranowo - zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno, dwu pokoleniowe. - niewystarczające środki finansowe osób starszych
szanse	zagrożenia
- posiadanie przez gminę zasobów umożliwiających wzmacnianie potencjału osób starszych - możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny - dobra dostępność domów pomocy społecznej - dostrzeganie w gminie problemów i potrzeb osób starszych - odpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna - istnienie określonych standardów usług dla osób starszych - uwrażliwianie oświaty na problemy osób starszych	- niewystarczająca wiedza osób starszych o dostępnych formach pomocy - wymagające poprawy warunki życia osób starszych - mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową - brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych - brak wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu - niewystarczająca liczba osób świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze - brak możliwości kontynuowania aktywności zawodowej osób starszych. - istnienie negatywnych stereotypów człowieka starszego - brak dostatecznej promocji zdrowia dla osób starszych

Tabela 23. Osoby chore i z niepełnosprawnościami.

OSOBY CHORE I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	
mocne strony	słabe strony
- informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy - udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym - upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy - uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych - przepływ informacji między podmiotami pomocowymi - rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych	- brak monitorowania liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy - brak miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością - utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu - ograniczony dostęp do publicznych placówek rehabilitacyjnych - brak odpowiedniej liczby osób świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym
szanse	zagrożenia
- postępująca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym - działania edukacyjne na temat potrzeb osób niepełnosprawnych - posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia - posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy - istnienie społecznej akceptacji dla likwidacji barier utrudniających życie osobom niepełnosprawnym - likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej - brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych	- pogorszenie kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin - wzrost liczby osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności - wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników GOPS-u - brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych - niewystarczający dostęp do usług rehabilitacyjnych - zwiększająca się liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych - brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych - brak wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu - wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne - samotność i izolacja społeczna - mało ofert spędzania wolnego czasu

20. Podsumowanie diagnozy

Na podstawie analizy sytuacji społecznej w gminie Baranowo została określona wizja rozwiązywania problemów społecznych. Należy pamiętać, iż szczególną uwagę należy położyć na nieinstytucjonalne formy pomocy, w tym na pomoc środowiskową, gdzie instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem zaradczym.

Przeobrażenia gospodarcze i społeczne w kraju spowodowały, że polityka społeczna uległa przekształceniu. Odeszło się od modelu państwa opiekuńczego, który gwarantował bezpieczeństwo socjalne, na rzecz systemu, który motywuje do pracy i skłania jednostkę do większej aktywności. Skutkiem zachodzących przemian w Polsce jest pojawienie się patologii społecznych. Szczególnie trudnym zjawiskiem do przezwyciężenia jest, nie tylko, na terenie gminy Baranowo bezrobocie. W przypadku długotrwałego pozostawania bez pracy rodzi się zjawisko nazywane dziedziczeniem bezrobocia. Taka sytuacja rodzin prowadzi do utrwalenia się biedy w rodzinie i przekazanie jej następnym pokoleniom.

Gmina Baranowo nie odbiega znacznie od innych gmin i także na jej przykładzie można zaobserwować opisane wyżej stanowiska i procesy. Aby skutecznie zwalczać bezrobocie i jego skutki, a także im przeciwdziałać należy przede wszystkim zdefiniować środowiska, w których dochodzi do występowania różnego rodzaju patologii społecznych. Należy także zdefiniować grupy, które są szczególnie narażone na różnorodne zagrożenia patologiami. Wśród grup wymagających szczególnego wsparcia na terenie gminy Baranowo, należy wymienić:

- Bezrobotnych pozostających długotrwale bez pracy z wykształceniem średnim, zasadniczym zawodowym i podstawowym, bez kwalifikacji zawodowych o niskim poziomie wykształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet,
- Osoby pozostające bez pracy o małej mobilności zawodowej i przestrzennej,
- Rodziny posiadające dzieci i młodzież ze środowisk zagrożonych patologią (bezrobociem, alkoholizmem, ubóstwem, przemocą domową, itd.),
- Osoby starsze i niepełnosprawne,
- Ubogich i niezaradnych życiowo,
- Uzależnionych.

Przeprowadzona wyżej analiza pozwala wskazać obszary w dziedzinie polityki społecznej, w których interwencja zdaje się być szczególnie pilna i potrzebna. Najważniejszym z nich jest bez wątpienia bezrobocie. Miejscowy rynek pracy i towarzyszące mu bezrobocie to obszar wymagający szczególnej troski ze strony władz gminy. Działania w tym zakresie powinny zmierzać w dwóch kierunkach. Pierwszy z nich powinien zmierzać w celu łagodzenia - minimalizowania ujemnych

skutków (patologii społecznych) u osób dotkniętych bezrobociem, a drugi powinien zmierzać do szeroko rozumianej aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Kwestia edukacyjna jest drugim ważnym elementem gminnej polityki przeciwdziałania problemom społecznym. Zmotywowanie ludzi do podjęcia wysiłku podniesienia poziomu swojego wykształcenia na poziomie średnim i wyższym, zarówno dla dzieci i młodzieży jak i dorosłych pragnących podnieść swoje kwalifikacje, powinno być jednym z najważniejszych zadań prowadzących do rozwiązania problemu bezrobocia.

Z ubóstwem ściśle wiąże się wykluczenie społeczne. Jest to niewątpliwie efekt bezrobocia i niskiego poziomu wykształcenia. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu powinno obejmować również osoby starsze, samotne, niepełnosprawne i długotrwale chore wymagające stałej opieki, a także osoby uzależnione i współuzależnione. Podstawowym działaniem w tej kwestii powinno być wzmocnienie pomocy niematerialnej.

Kolejnym ważnym elementem w gminnej polityce przeciwdziałaniu problemom społecznym jest profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom i wiążącej się z tą dysfunkcją przemocy w rodzinie. Uzależnienia i przemoc w rodzinie powinny być pod szczególną uwagę władz gminy. Tutaj również należy przyjąć zasadę dwukierunkowości w realizacji zadań. Pierwszy z nich powinien polegać na działaniach profilaktycznych, skierowanych przede wszystkim do dzieci i młodzieży zagrożonych patologią społeczną. Drugi z kolei powinien być nastawiony na łagodzenie i minimalizowanie istniejących problemów.

Należy zwrócić uwagę, że wszystkie wyżej wymienione problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane. Minimalizowanie bezrobocia i poprawa sytuacji życiowej może przyczynić się do ograniczenia ubóstwa. Nie zawsze istnieje możliwość ograniczenia problemów społecznych w oparciu o wewnętrzne zasoby gminy. Zdarza się tak, że problemy społeczne uwarunkowane są decyzjami na szczeblu ogólnopolskim. Takie założenie jest bardzo ważne ze względu na ograniczony zakres oddziaływania gminy na likwidację lub ograniczenie problemów i kwestii społecznych.

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo obejmowała kilka zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2021-2030. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

1. Przeciwdziałanie lokalnemu bezrobociu poprzez działania zmierzające do aktywizowania osób bezrobotnych, organizowanie szkoleń, warsztatów podnoszących kwalifikacje i minimalizowanie skutków bezrobocia:

- Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
- Szkolenia dla bezrobotnych,

- Przygotowanie bezrobotnych do powrotu na rynek pracy,
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych świadczeniobiorców pomocy społecznej.

2. Rozwój zintegrowanego systemu polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i pomoc jednostce, rodzinie oraz środowiskom niewydolnym poprzez:

- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom,
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży w spauperyzowanych rodzinach oraz niepełnych i wielodzietnych,
- Wspieranie dla osób i rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwałej choroby,
- Zapewnienie osobom starszym i samotnym odpowiedniej opieki i pomocy.
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji społeczności lokalnej,

3. Wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez:

- Ograniczenie patologii społecznych.
- Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Utworzenie punktu konsultacyjnego dla rodzin dotkniętych różnego rodzaju uzależnieniami.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Misja, cele strategiczne, kierunki działań

MISJA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W BARANOWIE

Kreowanie kierunków aktywnej lokalnej polityki społecznej zmierzające do polepszenia poziomu życia mieszkańców gminy poprzez zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Klienci:

Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej przebywające na terenie gminy, nieradzące sobie z problemami.

Potrzeby:

Pomoc w rozwiązaniu problemu z jakim się borykają, pomoc w formie szeroko rozumianej pracy socjalnej, tj. poradnictwa, informacji, interwencji oraz wsparcie finansowe.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych w dalszej części celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

1.1 . Cel strategiczny nr 1

Rozwój zintegrowanego systemu polityki społecznej zapewniającej profilaktykę i pomoc jednostce, rodzinie oraz środowiskom niewydolnym.

Rozwój zintegrowanego systemu polityki społecznej winien zapewnić profilaktykę i pomoc jednostce, rodzinie oraz lokalnej społeczności.

Zakłada się, że zintegrowany system polityki społecznej w gminie Baranowo przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców. Nowocześnie rozumiany system polityki społecznej w swoich działaniach obejmuje cztery podstawowe obszary:

- diagnozowanie zjawisk i problemów społecznych rodzących zapotrzebowanie na różne formy pomocy i społecznego wsparcia,
- kształtowanie infrastruktury socjalnej i tworzenie warunków organizacyjnych dla świadczenia pomocy,
- profesjonalne prowadzenie poradnictwa i pracy socjalnej,
- aktywizacja środowisk, rodzin oraz osób w tych rodzinach.

Tworząc tego rodzaju system polityki społecznej należy kierować się zasadą pomocniczości, która uwzględnia potencjał i możliwości jednostek, grup społecznych oraz środowisk lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych trudnych sytuacji życiowych. Sprawnie działający zintegrowany system polityki społecznej oparty jest na określonych zasadach współpracy i współdziałania instytucji i organizacji rządowych, samorządowych oraz osób prywatnych. Stanowią go określone zasady współpracy instytucji, a także określone reguły finansowania oraz standardy świadczonych usług.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem, gwarantującym prawidłowy rozwój dziecka i zaspokojenie jego potrzeb. Dlatego też, środowisko to należy maksymalnie wspierać oraz wzmacniać poczucie odpowiedzialności rodziców za wychowanie dzieci i przygotowanie ich do samodzielnego życia. Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne, mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z wychowaniem.

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji ekonomicznej rodzin, do zmiany postaw wobec życia z biernej na czynną oraz wyuczenia umiejętności gospodarowania środkami finansowymi.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
2. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży w rodzinach dysfunkcyjnych, zwłaszcza niepełnych, wielodzietnych i dotkniętych problemem uzależnienia.
3. Wspieranie rodzin w celu utrzymania dziecka w rodzinie naturalnej,

Działania:

1. Zapewnienie odpowiedniej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej:
 - Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,
 - Praca socjalna (poradnictwo prawne, psychologiczne, kierowanie do odpowiednich instytucji, itp.)
 - Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi,
2. Działania na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych; utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej:
 - Pomoc i poradnictwo rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo – wychowawczych poprzez wzmocnienie ich prawidłowej opieki i wychowania,
 - Praca asystenta z rodziną,
 - Zapewnienie dożywiania dla dzieci i młodzieży w trakcie nauki w szkole,

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2021-2030.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe i kulturalne w gminie i powiecie, Posterunek Policji, Organizacje pozarządowe.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszyńcu z siedzibą w Baranowie, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki oświatowe w gminie i powiecie, placówki służby zdrowia, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Policja, organizacje pozarządowe, Kościół.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci i młodzieży objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba uczniów do nich uczęszczających,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.

1.2 Cel strategiczny nr 2

Ograniczenie bezrobocia i zagrożeń występujących w społeczeństwie.

Przeciwdziałanie bezrobociu należy prowadzić poprzez działania zmierzające do aktywizowania osób pozostających bez pracy, organizowanie nowych miejsc pracy i minimalizowanie skutków bezrobocia.

Osoby długotrwale bezrobotne dezaktywują się zawodowo, tracą umiejętności i nawyki zawodowe, stają się mało atrakcyjne dla pracodawców, co oznacza że coraz trudniej znaleźć im pracę. Zwiększa się liczba osób bezrobotnych, co może przełożyć się na ich długotrwale bezrobocie ze względu na niewielkie szanse na rynku pracy oraz zbyt małą własną inicjatywę i brak chęci przekwalifikowania

się oraz mobilności przestrzennej. Ponadto obserwuje się pogłębiające się zjawisko dziedziczenia bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną. Efektem takiego stanu rzeczy jest postępujące i poszerzające się zubożenie osób i rodzin, prowadzące do dziedziczenia ubóstwa. Długotrwały brak pracy prowadzi do obniżenia poczucia własnej wartości, negatywnego obrazu samego siebie, poczucia bezsilności i braku sensu życia, co w efekcie powoduje zaburzenia psychosomatyczne oraz różne formy uzależnień i patologii.

Celem planowanych działań w ramach strategii jest wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. Istotnym elementem są również działania mające na celu zwiększenie skuteczności funkcji informacyjnej, sprawowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie. W ramach tych zadań należy rozwijać i doskonalić sposoby docierania z informacjami do zainteresowanych. Właściwie przekazana informacja oraz wyjaśnienie bezrobotnemu jego sytuacji prawnej, uprawnień oraz warunków uzyskania określonych świadczeń, powoduje redukcję postaw roszczeniowych wśród klientów, co daje podstawy do budowania w nich poczucia bezpieczeństwa, a także ułatwia im planowanie swoich działań.

Nadrzędnym celem przy ograniczeniu skali negatywnych zjawisk społecznych, uzależnień i przemocy w rodzinie jest osiągnięcie jak największej efektywności planowanych działań profilaktycznych oraz terapeutycznych. Dlatego w ich realizacji powinni brać udział pracownicy pomocy społecznej, poradni specjalistycznych, sądu rejonowego, policji oraz innych organizacji i instytucji.

Współpraca ta pozwala stworzyć wielopłaszczyznowe środowisko wsparcia, co stanowi pewną gwarancję skuteczności planowanych oddziaływań.

Uzależnienia zaburzają prawidłowe funkcjonowanie człowieka w wielu sferach jego życia, zakłócają zdolność realizowania ról społecznych, często uniemożliwiają wykonywanie pracy zawodowej, wpływają na pogorszenie sytuacji materialnej, prowadzą do różnorodnych problemów zdrowotnych i zaburzeń psychicznych. Ponadto wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie całej rodziny.

Cele operacyjne:

1. Podniesienie kwalifikacji zawodowych bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej w celu przygotowania bezrobotnych do powrotu na rynek pracy - zmniejszenie ilości osób bezrobotnych w gminie poprzez wieloaspektowe wsparcie.
2. Zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym i uzależnieniom.
3. Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrołęce:

- Udział Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie w ramach partnerstwa w projektach realizowanych z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrołęce ,
- Roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne i staże dla bezrobotnych m.in. podopiecznych GOPS,
- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi,
- Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie,
- Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych,
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się organizowaniem i realizowaniem szkoleń w celu dostosowywania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy,

2. Negatywne zjawiska społeczne i uzależnienia:

- Opracowywanie i realizacja lokalnych programów na rzecz walki z negatywnymi zjawiskami społecznymi,
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- Zapewnienie różnorodnych form wsparcia socjalnego dla osób opuszczających zakłady karne i ich rodzin, współpraca z sądem, prokuratorem, policją i placówkami leczenia odwykowego,
- Działalność informacyjno-edukacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.

3. Zjawisko przemocy w rodzinie:

- Diagnozowanie zjawiska przemocy w gminie,
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Podejmowanie współpracy z różnymi podmiotami działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie,
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rozpowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia ww. zakresie,

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii zawiera Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Baranowo uchwalany corocznie.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2030.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe i kulturalne w gminie i powiecie, Posterunek Policji.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd pracy, Szkoła powiatowa w Baranowie, lokalni przedsiębiorcy, Placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe w gminie i powiecie, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Policja, organizacje pozarządowe, Kościół, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych i ubogich objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia i ubóstwa,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych pomocą psychologiczną, terapeutyczną i prawną
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych działaniami zespołu interdyscyplinarnego i asystenta rodziny,

- liczba rodzin objętych wsparciem systemu pomocy społecznej świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie.

1.3 Cel strategiczny nr 3

Wzrost jakości życia osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami poprzez poprawę ich warunków funkcjonowania i rozwój aktywności.

Wszelkie statystyki wskazują na starzenie się polskiego społeczeństwa. Wpływa na to stałe wydłużanie się życia ludzkiego oraz spadek przyrostu naturalnego. Rozwój systemu wspierania rodzin przez świadczenia opiekuńcze oraz wielospecjalistyczne usługi dla osób starszych wiekiem w miejscu zamieszkania pozwoli na utrzymanie osób terminalnie chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania.

Cel operacyjny:

1. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwałej choroby,
2. Zapewnienie osobom starszym i samotnym odpowiedniej opieki i pomocy.

Działania:

1. Działania na rzecz osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych:
 - Zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku,

- Kierowanie osób wymagających opieki i pomocy do domów pomocy społecznej, środowiskowych domów pomocy społecznej i zakładów opiekuńczo-leczniczych,
- Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym,
- Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższymi, wymagającym takiej pomocy,
- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi,
- Promowanie pozytywnych zachowań wobec starości zwłaszcza wśród młodzieży,
- Wspieranie rozwoju integracji społecznej w tym osób starszych, promowanie zdrowego stylu życia, rozwój więzi międzypokoleniowej,

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2030.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy Baranowo, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

Partnerzy w realizacji działań:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościół.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,

- poprawa jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

2. Wdrożenie strategii i monitoring realizacji strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo jest dokumentem stanowiącym jeden z etapów ciągłego procesu budowania i wdrażania systemu rozwiązywania problemów społecznych. Nie jest ona dokumentem zamkniętym, jej założenia mogą być modyfikowane pod wpływem zmieniających się warunków rzeczywistości.

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Baranowo na lata 2021-2030 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie.

Skuteczne wdrażanie oraz monitoring strategii wymaga gromadzenia i analizy odpowiednich informacji zgodnie z przyjętymi założeniami. Jednak zmiany zachodzące w Polsce w systemie prawa, w tym prawa lokalnego mogą wymusić konieczność modyfikacji celów zawartych w strategii, a także sposobów jej realizacji. Tak więc dalsze prace nad strategią, a związane z procesem jej wdrażania, realizacji i monitoringu będą obejmowały działania rozciągnięte w czasie.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Organem odpowiedzialnym za realizację polityki władz gminy na poziomie operacyjnym jest Wójt Gminy, na którym w świetle obowiązujących przepisów spoczywa bezpośrednie zarządzanie bieżącymi sprawami gminy. Podobnie powinno być w procesie wdrażania strategii, gdyż realizacja celów operacyjnych służyć będzie osiągnięciu sformułowanych celów strategicznych. Oczywiście wdrażanie zapisów strategii nie może obejść się bez czynnego udziału Rady Gminy, Sołtysów i przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz jednostek organizacyjnych gminy. Działania Rady Gminy powinny polegać na aktywnym jej udziale w pracach przygotowawczych i uchwalaniu kolejnych zamierzeń przyjętych w strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nie jest samo w sobie receptą na sukces. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu systematyczne jej wdrażanie, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie przebiegu.

3. Źródła finansowania strategii oraz sposób jej realizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, koordynacją działań w zakresie realizacji Strategii zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej. Strategia jednak będzie wdrażana przy współpracy z innymi instytucjami publicznymi i podmiotami społecznymi, których statutowe działania obejmują szeroko rozumiane zadania polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie realizowana za pomocą programów, projektów społecznych i innych inicjatyw gminnych. Będzie ona finansowana ze środków krajowych, jak również ze środków zewnętrznych – pochodzących z UE. Krajowe środki przeznaczone na realizację działań to głównie środki rządowe, fundusze samorządowe, fundusze własne organizacji pozarządowych, podmiotów zaangażowanych w realizację strategii a także środki finansowe oraz niefinansowe od sponsorów bądź pozyskane z innych źródeł.

Strategia obejmuje lata 2021-2030 więc, trudno jest dokładnie zaplanować wysokość środków koniecznych do realizacji działań ujętych w strategii. Ich wysokość wynikała będzie z bieżących potrzeb społecznych i możliwości finansowych samorządu oraz wsparcia rządowego.

ZAKOŃCZENIE

Dokument wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby każdego mieszkańca niezależnie od jego statusu materialnego i prowadzi do realizacji założonej misji – przyjętej w niniejszej Strategii.

Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwa będzie dzięki wspólnej pracy dotychczasowych koalicjantów oraz nowych sojuszników zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Zbudowana siatka celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań uwzględnia najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływania samorządu by, jakość życia mieszkańców gminy Baranowo uległa systematycznej poprawie. Samorząd lokalny, jako kreator lokalnych rozwiązań, poprzez budowę kapitału społecznego swoich mieszkańców, dla nich i przez nich, wzmacnia naturalne sieci wsparcia, wspiera rodzinę w jej naturalnym środowisku, stara się redukować skutki społeczne bezrobocia, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, starzenia się społeczeństwa, uzależnień, włączając w te procesy organizacje pozarządowe, jako partnera sprawdzonego i naturalnego.

Spis diagramów:

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii.....	7
--	---

Spis tabel:

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020.....	18
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2018-2020.....	18
Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2019-2020.....	19
Tabela 4. Odcinki dróg gminnych i wewnętrznych wykonanych w 2020r.....	20
Tabela 5. Użytkowanie gruntów.....	22
Tabela 6. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2019/2020.....	23
Tabela 7. Liczba placówek oświatowo-wychowawczych, dzieci i uczniów na terenie gminy.....	24
Tabela 8. Rehabilitacja.....	27
Tabela 9. Badania laboratoryjne.....	27
Tabela 10. Liczba przestępstw oraz wykrytych sprawców na terenie gminy Baranowo w roku 2020.....	28
Tabela 11. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020.....	30
Tabela 12. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020.....	30
Tabela 13. Inne rodzaje pomocy i świadczeń wraz z wydatkami na te świadczenia.....	31
Tabela 14. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2020 roku.....	33
Tabela 15. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2018-2020 roku.....	33
Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.....	35
Tabela 17. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w roku 2020.....	36
Tabela 18. Osoby z niepełnosprawnościami w gminie Baranowo.....	40
Tabela 19. Osoby bezrobotne i żyjące w ubóstwie.....	58

Tabela 20. Rodziny, dzieci, młodzież.....	59
Tabela 21. Osoby dotknięte uzależnieniem i przemocą w rodzinie	60
Tabela 22. Osoby starsze i samotne.....	61
Tabela 23. Osoby chore i z niepełnosprawnościami.....	62

Spis wykresów:

Wykres 1. Ocena warunków życia według mieszkańców na terenie gminy Baranowo..	42
Wykres 2. Problemy społeczne Rodzin Gminy Baranowo.....	43
Wykres 3. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze opieki zdrowotnej na terenie gminy Baranowo	45
Wykres 4. Najważniejsze według mieszkańców problemy w obszarze edukacji na terenie gminy Baranowo.....	46
Wykres 5. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze sportu i kultury na terenie gminy Baranowo.....	47
Wykres 6. Ocena poziomu bezpieczeństwa według mieszkańców na terenie gminy Baranowo.....	48
Wykres 7. Najważniejsze problemy społeczne według mieszkańców w obszarze bezpieczeństwa na terenie gminy Baranowo.....	49
Wykres 8. Najczęstsze problemy społeczne osób niepełnosprawnych na terenie gminy Baranowo.....	50
Wykres 9. Problemy społeczne osób starszych na terenie gminy Baranowo.....	51
Wykres 10. Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy Baranowo.....	52
Wykres 11. Zjawisko występowania przemocy w rodzinie w najbliższym otoczeniu mieszkańców gminy Baranowo.....	53
Wykres 12. Przyczyny występowania przemocy domowej na terenie gminy Baranowo.	54
Wykres 13. Główne powody bezrobocia na terenie gminy Baranowo.....	55

